Moteris

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1971
2
kovas
balandis

TURINYS

J. Narūnė	Velykų rytas (eil.)	1
M. Aukštaitė	Ištvermingumas	2
J. Eretas	Iždagų Uogintai (2)	4
G. Mistral	Glamonė ;Naktis; Aš nesijaučiu vieniša; Supdama (eil.)	7
N. Sachs	Mes, kurie buvome išgelbėti (eil.)	7
P. Gaučys	Moterys, Nobelio premijos laureatės	8
D. Petrutytė	Vaiko auklėjimas šeimoje	12
E. Antonova	Patirtis; Memo; Mano statyba; Gintarų karoliai; Vienatvė (eil.)	14
K. Leonaitienė	Užgavėnės Giedriuose	15
• Naujos knygos	P. Naujokaitis — Vilnius lietuvių liaudies dainose	16
	M. S. — Žymios lietuvės moterys	17
• Moterys pasaulyje		19
• Organizacinė veikla	M. Aukštaitė — "Moteris" žurnalui (eil.)	22
• Gyvenamoji aplinka	Veda A. Yčienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	25
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27

ILIUSTRACIJOS

J. Paukštienė	Marquette bažnyčia	1
E. Marčiulionienė	Kristus	1
R. Antinis	Smūtkelis	1
Memlinc	Prisikėlimas	2
I. Labutytė	Medžių metai	4
J. Mikėnas	Kanklininkas	5
Z. Sodeikienė	Evoliucinis spaudimas	9
S. Riomerienė	Pavasaris	10
G. Laucienė	Vidudienis	11
J. Steponavičius	Rytas	12
D. Tarabildienė	Žuvelė	13
A. Skirutytė	Varpai	14
A. Sadauskas	Iliustracija	11
M. Žymantienė	Iliustracija	16
J. Batūraitė	Iliustracija	17

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1971 m. Nr. 2 (80)

REDAKCINĖ KOLEGIJA

NORA KULPAVIČIENĖ
redaktorė

ZUZANA DAUGVAINIENĖ
kalbos taisytoja

ZITA DIDŽBALIENĖ
korektorė

skyrius veda

A. YČIENĖ, I. KAIRIENĖ, E. KRIKŠČIŪNIENĖ, L. MURAUSKIENĖ

BRONĖ PABEDINSKIENĖ
administratorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos bendrovė, Toronto, Ontario. Prenumerata metams $5.00.

Viršelis — aukštaitiškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1971 m. Nr. 2 (80) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1971 Nr. 2 (80)

VELYKŲ RYTAS

Koks iškilmingas mums Velykų rytas!
Džiaugsmų briliantais širdys nusagstytos.
Linksta ant stalo baltos lelijos,
Lino staltiesę vainikais apviję...
Linksmas Aleliuja suskamba tą rytą,
Juokias margutis, dailiai nudažytas!
Vai, noriu bėgti į žalią vėjelę
Jaunystės gražios dienos!
Gal jau sugrįžo ir man šiandieną
Ir taip sušukti jaunam vėjeliui —

J. Narūnė

E. MARČIULIONIENĖ KRISTUS

IŠTVERMINGUMAS

MARIJA AUKŠTAITĖ

Dievui paaukota ir ištesėta ištvermė — yra mūsų laurai.

* * *

Motina, žmonijos palaikymo aukai gula į sunkų gimdymo patalą, kad jos ištvermė prabiltų nauju gyvybės šauksmu, kartų kartoms pratęsti. Siela, nugalėjusi blogį ir išvysčiusi savyje ištvermę — sušunka dieviško džiaugsmo triumfu, visa amžinybe nusitęsiančiu.

* * *

Kai atsižadam blogo — gerame ištverkim.

* * *

Reikia didelės aukos savęs laužyme ir nusigalėjime, bet po to pražydi džiaugsmas ramybės žiedais, dorybių lapeliais susidėstęs.

* * *

Tos valandos yra brangiausios, kurios sukrinta Dievo valiai pasidavime, ir Jo didenybės garbinime.

* * *

Ištvermę neša Šventųjų rankos, paskubėk priklupti nusigalėjimo pakelėj, kad ištvermė suspėtų apgaubti tau galvą.

* * *

Ištvermė yra brangesnė už žemės karalių vainikus, nes joje spindi ne deimantai, bet Didžiojo Sosto atspindžiai apsupę Kristų su Jo didžiausia ištverme — žmonijos atpirkimo aukoje.

* * *

R. ANTINIS SMŪTKELIS

Kai apsupa tave kovų ir savęs nusigalėjimo tinklas, nesuglausk sielos sparnų piktam pasidavimui. Bet aro žvilgsniais žvelgk į Aukštybes, nerk virš debesų viską observuodamas, o pajusi ir pamatysi, kad ir visas kosmosas turi Kūrėjo valios paskirtus sezonus ir ribas, tad pasimokyk iš Bežodės Harmonijos ir ji tave sutvirtins patvariausiu ir ištvermingiausiu — paties Kūrėjo planų ištvermybės žiedu.

* * *

Saulės ir žvaigždės turi savo orbitas ir ribas, žmogaus orbita ir riba — laisvu noru apsigaubti gerumu ir jame ištverti.

* * *

Visų dorybių ribos yra apsitvėrusios aukomis ir ištvermėmis.

* * *

Tarp didžių kosmų, maža mūs reikšmė. Bet per ištverminga sielą alsuoja pats Dievas savo Esimu reikšmingiausiu.

* * *

Apsijuosk save geros patvarios ištvermės juosta ir tik tiek reikia, kad taptum Šventuoju.

* * *

Tas sudūžta, kurs nepasiremia tvirtos ištvermės turėklais.

* * *

Kai rojaus sodai liepsnojo gėlynais ir laime, Jieva ir Adomas užmiršo Didžiojo Įsakymo ištvermę.

* * *

Ką padės užsimojimai, jeigu nebus ištvermės ?

* * *

Ką padės ryto atgailingos ašaros, jei vakaras neatneš ištvermės laurų ?

* * *

Visas savyje kovas, kančias, žmonių persekiojimus ir įtarimus, šmeižtus ir paniekas bandyk apvainikuoti savo meilės šventumu, ištverme kaišytu.

* * *

Ištvermė yra augščiausia šventumo uola, paties Kūrėjo susimąstymų ir poilsio kalnas. Bandyk užkopti į tą kalną, susirask Viešpatį Jo kontempliacijų ekstazėj, visų tvarinių formomis kaišytoj, ir Jis tave priglaus, apsups savo meilės apsiaustu, ištvermės gijomis austu.

* * *

Ištvermė — šventumo papėdė.

* * *

Ištvermė — laidas į Amžiną Džiaugsmą.

* * *

Ištvermėj šventumas — brilijantais tviska.

* * *

Ištvermė — sielų puošniausia aureolė.

MEMLINC PRISIKĖLIMAS

IŽDAGŲ UOGINTAI

(Istorinis škicas) (2)

JUOZAS ERETAS

III.

BŪDINGI UOGINTŲ BRUOŽAI

Uogintai yra kilę iš stambių ūkininkų sluoksnio; dėlto jie ir pasižymi tais bruožais, kurie buvo charakteringi pasiturintiems ir tautiniai susipratusiems bei religingiems zanavykams.

Galėdama tvirtai atsiremti į sumaniai vedamą ūkį, Uogintų giminė išugdė *pasitikėjimą savimi*, net tam tikrą viršenybės jausmą. Bet tai nedvelkė išdidumu, o pasireiškė platesniais užsimojimais, didesniais darbais, veržimusi į miestelėniškas profesijas ir į atsakingas pozicijas visuomenėje.

Uogintai buvo religingi. *Tikėjimas* jiems buvo gyvybinis elementas, toks savaimingas kaip oras, kuriuo alsavo. Neatrodo, kad Tartu universitete studijavęs Pranas būtų buvęs giliau paliestas ten jaučiamos pozityvistinės dvasios. Bet nežiūrint savo aiškaus nusistatymo, jie buvo tolerantai — gyveno taikoje tiek su savo kaimynais evangelikais, tiek su Šakių žydais.

Uogintai buvo "Aušros" ir "Tėvynės Sargo" dvasios *patriotai*. Pažymėtina, kad du trečdaliai aušrininkų buvo užnemuniečiai, kurių tarpe buvo daug zanavykų. Prie jų priskaitytini ir Uogintai. Jų "namų poetas" buvo iš kaimyninių Santakų kilęs, Sintautuose palaidotas Pranas Vaičaitis (1876—1901), kurio deganti tautos meilė šildė ir juos —

"Tegul liežuvis virs į molį,
Tegul to kanklės sutrupės,
Kurs parduotų savo brolį,
Kurs kraugeriams dainuoti padės".

Bet jų pasišventimas tėvynei reiškėsi ne lyrika, o apčiuopiamais darbais. Praktiškų Rytprūsių pašonėje gyvendami jie suprato, kad poaušriniais laikais kraštas reikalingas konkrečių darbų.

Jų darbo įrankis buvo *mokslas;* todėl beveik visi šeimos nariai veržėsi į įvairias mokyklas. Bet jose jie nepasimetė teorijų miglose, o ieškojo pritaikinto mokslo, nes siekė kad ir inteligentiško, bet naudingo amato. Uogintai buvo nagingi mokslų realizatoriai.

Šiame kelyje jiems daug padėjo jų stiprus *pedagoginis palinkimas* bei sugebėjimas perteikti dėstomąją medžiagą kitiems — jie buvo apsigimę mokytojai su tvirtu etišku nusistatymu. Šiuo atžvilgiu bent trims iš jų patrauklus pavyzdys buvo Marija Pečkauskaitė (1878—1930). Būdinga, kad juos veikė ne tiek Šatrijos Raganos apysakos, žymia dalimi vaizduojančios dvarus, kurių Sūduvoje mažai tebuvo, kiek jos auklėjamoji jėga, skatinanti kopti "į kalnus, į viršūnes". Uogintus patraukė jos įsitikinimas, kad žmogus gali ir turi tobulėti, jis moraliai turėtų kilti ir kartu su savimi pakelti ir kitus. Tuo Pečkauskaitė pati pasižymėjo ir nuo 1909 iki 1915 metų besidarbuodama Marijampolėje, tuo bandė uždegti ir savo auklėtines.

Tik neskaitlingi artimieji šios baikščios, platesnės visuomenės vengiančios, auklėtojos žinojo, kad ji tiek savo idealais, tiek savo pedagogine praktika buvo — bent tam tikra prasme — vietininkė prof. Fr. W. Foersterio (1869—1966), kurio mokslą ji buvo godžiai pasisavinusi tarp 1905 ir 1907 metų studijuodama pas jį Züricho universitete.

Kitas charakteringas Uogintams bruožas — jų *"neraštingumas"*, nes jų auklėjamasis vaidmuo apsiribojo betarpiu, asmenišku bendravimu su jaunimu. Tarp jų ir jaunimo nestovėjo popierinė siena; jie pasitikėjo savo žodžiu, kurio siela buvo meilė ir tvirtas, beveik kietas, pareigingumas. Todėl iš jų pedagoginės praktikos išsikristalizavo vos viena Prano Uogintо knygutė apie perkūnsargius ir vienas Onos Jakaitytės literatūrinis vertimėlis.

Savo planams įkūnyti Uogintams labai padėjo stebėtinas jų *gajumas*. Kadangi jų negraužė vadinamos "visuomeninės ligos", pavyzdžiui girtavimas, jie pasiekė viršnorminį amžių. Senelių, kaip ir jų ligšiol mirusių vaikų amžiaus vidurkis siekė 75 m., o dabar (1971 m.) dar gyvų vaikų — net 80 metų. Krinta į akį, kad trumpiausiai gyveno vienuolė Petronėlė — 60 metų.

Galop dar žymėtina, kad Uogintų *moterys turėjo lygias teises su vyrais*, kas ypač pasireiškė išsimokslinime. Dvejose generacijose užtinkame net penkias mokytojas, iš kurių trys specializavosi užsieniuose. Ir šiuo atžvilgiu Uogintaitėms bei Jakaitytėms pavyzdžiu bus buvusi Pečkauskaitė, kuri savo laiku nenorėjo atsilikti nuo Povilo Višinskio (1875—1906). Ne vienu atveju Uogintų moterys buvo net stipresnės už vyrus.

IV.

PAVIENIAI UOGINTŲ GIMINĖS NARIAI

A. Pirmoji karta. Susikaupimas ir ryžtas

Senelis Juozas (1853—1923) buvo sumanus, darbštus, savimi pasitikįs, veržlus ūkininkas — tikras sūduvietis. Jis mėgo važinėti į turgus Rytprūsiuose, iš kur parsivežDavo ne tik įrankių bei mašinų žemei geriau apdirbti, bet ir antirusiškų idėjų. Reikia atsimniti, kad 1892/94 metais tarp Rusijos ir Prancūzijos sudaryta santarvė prieš Vokietiją Berlyno vyrausybę buvo

paskatinusi dar stipriau paremti lietuvių kovą su carizmu, ypač jų pastangas atgauti savo spaudą. Neatsitiktinai 1892 m. Tilžėje pradėjo eiti "Nauja Aušra", o po ketverių metų dar "Tėvynės Sargas" ir Jagomasto leidžiamas "Lietuviškas Laiškas". Iš viso tais 1896 m. Tilžėje ėjo net septyni periodiniai leidiniai lietuvių kalba! Kadangi senelis, vykdamas į Prūsus, vis pasiimdavo tai vieną, tai kitą savo vaikų, tai ir tie anksti pasisavino ne tik jų praktiškumą bei biznierišką apsukrumą, bet buvo sutvirtinti ir savo priešrusiškame nusistatyme.

Senelis Juozas buvo artimas bankininkų Vailokaičių tėvo bičiulis. Juodu gyvendami iš išimtinės dažnai kartu vykdavo į Žemaitiją, kur supirkdavo darbui tinkamus jaučius, kuriuos paskui savame krašte vėl parduodavo. Senelis turėjo stiprią valią, kurią užgrūdindavo savotišku būdu. Gydytojui patarus liautis gerti degtinę, jis tyčia pasistatydavo butelį šalia lovos, norėdamas tuo pasakyti: "Matote, kaip aš moku susivaldyti!" Jis nepaprastai džiaugėsi sulaukęs nepriklausomos Lietuvos. Troško pamatyti ir nuosavą valiutą, kurios sulaukė prieš pat mirtį. Vaikai jam skubiai parūpino ką tik išleistąjį "Litą", kuris 1922 m. gale pakeitė vokiečių per pirmą pasaulinį karą atg:abentas "Ostmarkes". Senelis lietuviškąjį litą džiugiai sutiko; bet juo pasinaudoti jau nebegalėjo, nes tuomet jau buvo suparaližuotas ir greit mirė.

Iš kur buvo kilusi jo žmona Magdalena Aleksiūtė (1848 - 1935) nėra išaiškinta. Vieni tvirtina, ji atėjusi iš Kapsijos, kur daug pasitaiko Aleksų, kiti mano, jos tėviškė buvus prie Veliuonos, bet Suvalkijos pusėje. Ji ne tik sąžiningai išauklėjo skaitlingus savo vaikus, bet stropiai rūpinosi Iždagų anūkais bei iš Pakorbūdžių atsigabenta Jakaičių Onyte. Senatvę daugiausia praleido namuose prie vilnų kedenimo ir plunksnų plėšymo.

J. MIKĖNAS KANKLININKAS

B. ANTROJI KARTA: KURYBIŠKAS PRASIVERŽIMAS

1. Marijona Uogintaitė-Jakaitienė (1872 - 1937)

Marijona apie 1897 m. ištekėjo už Jono Jakaičio, ūkininko iš Pakorbūdžio kaimo, Sintautų valsčiaus. Jo 37 ha ūkis buvo už trijų kilometrų nuo Iždagų, prie kelio vedančio iš Sintautų į Lukšius. Šios vedybos ne visiems Uogintams buvo prie širdies, nes vyras savo ūkį vedė senoviškai, be didesnės iniciatyvos. Kitokia gi buvo jo žmona, kuri uogintišku žvalumu bei apsukrumu bandė išlyginti šiuos trūkumus. Šiose savo pastangose ji galėjo pasinaudoti Iždagų talka ir taip pat atsiremti į savo vaikus, taip ji apsaugojo ir šeimą, ir ūkį nuo žymesnių nuostolių. Ji — mano uošvė — buvo ramaus būdo, lygios nuotaikos, dievobaiminga. Niekad nemačiau skaitant kitokią knygą kaip maldaknygę; niekad iš jos smarkesnio žiodžo negirdėjau. Bet ji visai nebuvo kokia "davatka"; ji buvo darbais pasižyminti krikščionė. Dėlto ji buvo ne tik šeimos širdis, bet ir jos galva — savo septyniems vaikams darbštumo, sumanumo ir padorumo pavyzdys.

2. Juozas Uogintas, ūkininkas (1875 - 1965)

Antras vaikas buvo sūnus Juozas. Pasimokęs (Kudirkos) Naumiesčio mokykloje; jis iš tėvų perėmė ūkį, kurį padidino bei patobulino. Bet jis negalėjo ramiai atsiduoti savo lietuviškai žemelei, nes per pirmą pasaulinį karą atūžus vokiečiams jis buvo priverstas pasitraukti į Rusiją. Jis buvo vedęs Mariją Guogytę, su kuria išaugino būrelį vaikų, kurių išliko šeši. Jais sąžiningai besirūpindamas, jis neleido į artimą kaimo o į tolimesnę Sintautų mokyklą, į tą pačią, kurią kadaise buvo lankęs poetas Vaičaitis. Kad jiems nereiktų pėstiems eiti tuos keturis kilometrus ir kad nebūtų blogo oro varginami, jis davė padaryti dengtą, vieno arklio traukiamą karietą, kuria jie vieni važinėdavo. Savo ūkį vedė pavyzdingai. Jis itin mėgo auginti veislinius arklius ir kitus gyvulius, už ką gavo visą eilę diplomų. Jis buvo ir Šakių ir Sintautų kooperatyvų akcininkas. Be to jis gyvai domėjosi politika, priklausė Ūkininkų sąjungai, bet veikliai nepasireiškė. Tačiau dalyvavo Suvalkijos ūkininkų streike, bet nebuvo organizatorių tarpe.

Sovietams antru kartu okupavus Lietuvą, Iždagų šeimininkas dar kartą turėjo bėgti iš tėvynės šįsyk Vakarų link. Bet Rytprūsiuose jis Raudonosios Armijos buvo pavytas ir po šiurpių išgyvenimų — jo duktė Ona, mokytoja, buvo nukankinta — nuvarytas atgal į nuteriotą Lietuvą. Kadangi jo kadaise toks žydintis ūkis buvo visiškai sudegintas, jis turėjo prisiglausti prie svetimų žmonių. Tuomet jį pas save priėmė Kudirkos Naumiesčio klebonas, pas kurį dirbinėjo iki gilios senatvės, nes dėl savo "buožiškos praeities" iš okupantų pensijos negavo. Mirė 1965 m., palaidotas Sintautuose šalia savo tėvų.

3. Kun. Antanas Uogintas (1878 - 1964)

Kadangi pagal seną tradiciją kiekviena žymesnė šeima turėjo bent vieną narį paaukoti Altorių tarnybai, tai Uogintų seneliai siuntė savo 1878 m. gimusį sūnų į Marijampolės gimnaziją, o paskui į Seinų kunigų seminariją. Į šiąją jis pateko kaip tik tuo metu, kai klierikai ėmė kratytis ten dar vyravusio lenkiškumo. Tai tautinei emancipacijai puoselėti jie buvo su-

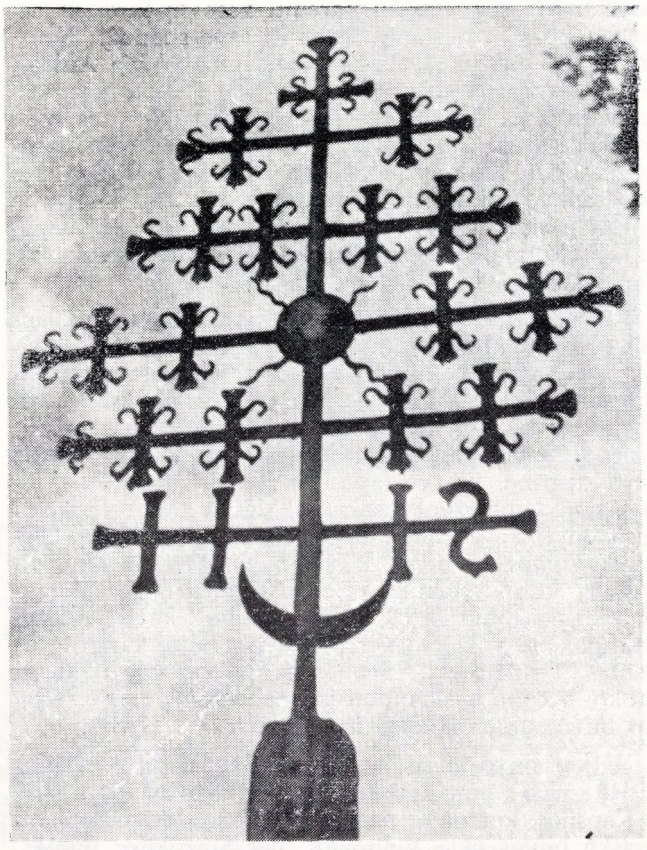
sispietę į slaptą organizaciją, pavadintą "Šaltinis". Prie jos priklausė kone visi sąmoningi lietuviai, iš kurių tuomet visa galva prasikišo zanavykas Juozas Vailokaitis (1880 - 1953).Nors jis dėl tos prižasties laikinai buvo pašalintas, tai betgi neužslopino nei jo, nei kitų patriotų veiklos, tik vertė juos atsargiau elgtis. Su tokia taktika sutiko ir jo kiek jaunesnis bičiulis, konspiratyviniam darbui puikiai tinkąs Pranas Kuraitis (1883 - 1964), irgi zanavykas, kuriam 1903 m. pavyko seminarijoje skaityti pirmą viešą paskaitą lietuvių kalba (apie Šv. Tomą Akvinietį). Išsimokslinęs tokioje lietuviškoje atmosferoje, Antanas 1905 m. gavo šventimus. Pavikaravęs keliose vietose, jis buvo paskirtas į Marijampolę, kur jis dar prieš pirmą pasaulinį karą buvo (be atlyginimo) kapelionavęs tenykštėje lietuvių progimnazijoje, toje pačioje, kurią nuo 1909 m. vedė iš Šveicarijos sugrįžusi Pečkauskaitė. Anam karui pasibaigus, kun.Antanas kurį laiką darbavosi Gižuose, kur laikinai buvo įsikūrusi Seinų kunigų seminarija. Galiausia jis klebonavo Gražiškiuose, kur 1964 m. ir mirė.

Kun. Antanas buvo vidutiniško ūgio, stambokas, buinus. Būdamas taikus ir prieinamas, jis buvo tipiškas anos poaušrinės gadynės provincijos kunigas, kuris iš liaudies kilęs, liaudžiai ir tarnavo. Nemėgdamas miglotų minčių ir skambių frazių, jis skaitėsi su realybe ir tuo savo parapiečiams per revoliucijas, karus ir visokias okupacijas buvo ištikimas vadas, uola suirutėse. Neprikausomoje Lietuvoje jis jiems padėjo orientuotis viešame gyvenime, į kurį jis pats nesikišo, Bažnytinėje hierarchijoje į aukštesnę vietą nepretendavo, o pasiliko eilėje savo parapijinių konfratrų. Jis skrupulingai laikėse bažnytinių, formų, kurių hierarchiška dvasia nudažė ir jo santykius su žmonėmis.

4. Pulk. Pranas Uogintas (g. 1887)

Ir Pranas, jaunesnis Antano brolis, mokėsi tradicinėje Uogintams Marijampolės gimnazijoje. Gavęs brandos atestatą, jis gamtos mokslų studijuoti išvyko į estų žemėje esantį Tartu (Dorpato) universitetą. Ten prieš pirmą pasaulinį karą mokslinosi nemažai lietuvių, iš kurių apie 50 buvo susispietę į savo draugiją, jų tarpe nepriklausomoje Lietuvoje pasižymėję gydytojai ir profesoriai: Avižonis ir V. Lašas. Juos, ir šiaip ne vieną jų vienminčių, bus ten traukęs iš Rygos vokiečių kilęs ir paskui Tartu dėstęs fizikochemikas W. Ostwald (1853 - 1932), kuris buvo laikomas "pozityvišku krikščionybės priešu".

Pirmo pasaulinio karo metu Pranas buvo paimtas į rusų kariuomenę, kurioje išėjo karo mokyklą ir tapo karininku. 1918 m. jis sugrįžo ir, turėdamas Uogintų pedagoginę gyslelę, norėjo savo tėvynei tarnauti kaip pedagogas. Marijampolės gimnazijoje pradėjo dėstyti gamtos mokslus bei matematiką. Po metų gi Pranas, jautrai atsiliepdamas į gyvybinius Lietuvos reikalus, sugrįžo į kariuomenę, kurioje dėl savo kompetentiškumo ir auklėjamos įtakos pakilo iki (antro) artilerijos pulko vado. Kurį laiką jis ėjo ir artilerijos viršininko pareigas. Jis buvo ramus, sąvaldus, be ugnies, bet ir laisvas tų ydų, kuriomis Rusijoje buvo užsikrėtęs ne vienas mūsų karininkų. Jis buvo vedęs iš Žemaitijos kilusią, liberalinių pažiūrų žmoną, kuri Kaune buvo baigusi Teisių fakultetą ir ten kap teisėja dirbo jaunamečių teisme. Juodu augino sūnų Algirdą, kuris šiandiena tėvynėje dirba kaip inžinierius.

LIETUVIŲ LIAUDIES MENAS

*

* *

Pulkininkas į gyvenimą žiūrėjo blaivia zanavyko akimi, siekdamas to kas tarnauja žmogaus naudai ir krašto pažangai. Tuo tikslu jis 1929 m. išleido knygutę "Perkūnija ir perkūnsargis". Žemdirbiams jis į pagalbą ėjo ir iždagiečiams įgimtu prisirišimu prie arklių. Būdamas geras jų žinovas, jis valdžios dažnai buvo siunčiamas įkainoti arklius arba juos nupirkti, net užsieniuose.

Politiškai jis viešai nepasireikšdavo, bet gyvai domėdavosi viešuoju gyvenimu. Laikydamasis nuošaliai to režimo, kuris nuo 1926 m. galo valdė kraštą, Pranas aukščiau pulkininko nepakilo. Tiesa, jis buvo apdovanotas pirmos rūšies Vyties kryžium, tačiau tegavo penkto laipsnio ordiną kartu su kitais 194 karininkais ir karo gydytojais. Bet jis galėjo pasiguosti tuo, kad ir Nežinomasis Kareivis,visos kariuomenės simbolis, tik tokį tegavo.

Su manim susitikęs, jis niekad nelietė nei religinių, nei politinių temų, o apsiribodavo bendrais kultūros klausimais. Daugiausia domėdavosi gamtos mokslų plėtra Vakaruose. Jis ten mielai būtų dar papildęs savo žinias, bet gyvenimas jam neleido iš kasdieninės pareigos ištrūkti.

(Bus daugiau)

GABRIELA MISTRAL

GLAMONĖ

Mama, mama, tu mane bučiuoji,
bet aš tave dar daugiau,
ir nuo mano bučinių spiečiaus
negirdėti nė alsavimo.

Kai bitelė įsmunka į leliją,
negirdėti jos sparnelių plasnojimo.
Kai paslepi savo vaikutį,
nesigirdi nė jo alsavimo.

Aš į tave vis žiūriu ir žiūriu,
negalėdamas atsižiūrėti.
Kokį gražų vaiką matau
iš tavo akių bespoksantį ...

Tvenkinys pakartoja viską
į ką tu bežiūrėtum;
tačiau tavo lėlytėse atsispindi
tik tavo vaikutis ir niekas daugiau.

Akytėm, kurias man davei,
aš turiu naudotis
tave sekdamas po slėnius,
padangėje ir jūroje ...

NAKTIS

Mano sūneli, kad užmigtum,
saulėleidis jau užgeso:
be rasos nėr kito žėrėjimo,
be mano veido kito balčio.

Mano sūneli, kad užmigtum,
kelias nutilo;
niekas nebeaimanuoja, tik upė;
nieko nebėr, tik aš.

Lyguma paskendo migloje.
Užsimerkė mėlynas vijoklis.
Aptilo vaidai,
pasaulis ilsisi ramybėje.

Aš ne tik savo daina
supu savo kūdikį,
supimosi liūliuojama
užmigo ir Žemė.

AŠ NESIJAUČIU VIENIŠA

Naktis vienatvė
nuo kalnų ligi jūros.
Bet aš, kuri tave supu,
aš nesijaučiu vieniša!

Dangus vientulys,
jei mėnulis nukrenta į jūrą.
Bet aš, kuri tave myluoju,
aš nesijaučiu vieniša!

Pasaulis vientulys
ir žmogus keliauja nuliūdęs,
bet aš, kuri tave spaudžiu,
aš nesijaučiu vieniša!

SUPDAMA

Jūra savo tūkstančius vilnių
supa divinai.
Besiklausydama mylinčios jūros
savo kūdikį supu.

Naktį klajoklis vėjas
supa kviečius.
Besiklausydama mylinčių vėjų
savo kūdikį supu.

Dievas Tėvas tūkstančius savo pasaulių
tyliai supa.
Šešėlyje jausdama jo ranką
savo kūdikį supu.

NELLY SACHS

MES, KURIE BUVOME IŠGELBĖTI

Mes, kurie buvome išgelbėti,
Mes, kurių kaulus mirtis jau nudrožė fleitom,
Kurių sausgyslės jau virpėjo po griežikliais ...
Mūsų kūnai dar aidi
Jų suluošinta muzika.
Mes, kurie buvome išgelbėti,
Supintos virvės mūsų kaklams dar tebekabo
Priešais mus žydriam ore ...
Smėliaduobės vis dar prisipildo
mūsų belašančiu krauju.
Mes, kurie buvome išgelbėti,
Liūdesio kirminai dar mus tebegraužia.
Mūsų žvaigždė dulkėse įsiraususi.
Mes, kurie buvome išgelbėti,
Mes jus prašome,
Po truputį parodykite mum jūsų saulę.
Mažais žingsniais mus nuveskite
nuo žvaigždės ligi žvaigždės,
Leiskite mum švelniai vėl išmokti gyventi.

Gali atsitikti, kad paukščio čiulbesys,
Kibiras, kuris pripildomas šaltinyje,
Gali ištrykštinti mūsų menkai pridengtą skausmą
Ir mus nunešti kaip putą ...
Mes jus prašome:
Dar mum neparodykit kandančio šuns ...
Gali atsitikti, gali asitikti,
Kad mes suvirsime į dulkes ...
Į dulkes jūsų akivaizdoje.
Ko belaukia šis sąmokslas?
Mes, kurie netekome netgi atodūsio,
Mes, kurių siela iš naktų dugno pakilo Dievop,
Daug anksčiau nei išgelbsti mūsų kūnus
Akimirkos arkoje.
Mes, kurie buvome išgelbėti,
Mes spaudžiame jūsų rankas,
Atpažįstame jūsų akis ...
Vien tik atsisveikinimas mus belaiko kartu,
Atsisveikinimas dulkėse
Mus belaiko su jumis.

Išvertė P. Gaučys

MOTERYS NOBELIO PREMIJOS LAUREATĖS

(Tęsinys)

P. GAUČYS

GRAZIA DELEDDA buvo pirmoji italė moteris 1926 m. laimėjusi Nobelio literatūros premiją.

XIX šmt. pabaigoje Sardinijos sala buvo kraštas su rūsčiais papročiais, karštos saulės varginamas. Vienądien kaimo žmonės sujudo, patyrę, kad vienas Romos dienraštis atspaudė novelę, pavadintą "Sardinijos žiedai", kurios autorė esanti to paties kaimo dukra. Kiekvienam sardui moteris yra tyra, verta, kukli būtybė. Jos garbė labai brangi, bet nepaprastai trapi. Jeigu mūsų laikais sardai yra platesnių pažiūrų dėl moterų laikysenos, visai kitaip buvo 1890 m., kai Grazia Deledda pirmą kartą pasirodė viešumoje.

Ji yra gimusi 1875 m. Nuoro miesto burmistro šeimoje, bet tebaigė tik pradžios mokyklą, tačiau ji buvo labai apsiskaičiusi ir kartu apsigimusi pasakotoja. 1897 m. ištekėjo už nežymaus valdininko ir su juo persikėlė į Romą, nes norėdama dirbti literatūrinį darbą, ji turėjo apleisti savo gimtąją salą. Romoje ji išgyveno ligi mirties, pasišventusi šeimai ir kūrybai. Jos literatūrinis talentas, kaip ir pas kitas moteris, Nobelio literatūros laureates, pasireiškė labai anksti. Jos mokytoja paskatino Deleddą rašyti noveles "tiesiog iš gyvenimo" ir jas siųsti italų spaudai. Kai ji papiktino savo kaimą, ji tebuvo tik penkiolikos metų. Apie ją pradėta daug kalbėti, jos tautiečiai ją peikė, jai negalėjo atleisti, nors visuose savo veikaluose ji skaitytojui kalba apie savo kraštą, vaizduoja sardų drąsą ir jų garbės pajautimą.

Tačiau nepaisant sardų pasmerkimo, jos garbė labai greit plito. Ji reiškėsi netik novelėmis ir romanais, bet taip pat ir lyrika ir dramomis. Tačiau vistik ji stipriausia romane, kurių ji parašė arti 50. Būdinga, kad jos romanai, nuo pačių ankstybųjų ligi paskutiniųjų, išsilaikė tam pačiam meniniam lygyje. Neturėdama nė 21 metų ji parašė tris veikalus iš Sardinijos gyvenimo: Sardinijos gėlės, Sardų pasakojimai ir Sąžiningos sielos. Romoje ji parašė ir pirmą savo žymiausią romaną "Elias Portalu", kuris susilaukė didelio atgarsio ir buvo išverstas į daugelį kalbų. Jame ji vaizduoja mistinį nusikaltėlį, įsimylėjusį savo brolio žmoną, kurią tačiau jis atsisako vesti, kai ši palieka našlė, nes jis ryžtasi tapti kunigu.

Iš kitų žymių romanų minėtini:"Pelenai", kuriame pavainikis sūnus savo motiną pastumia į savižudybę, ir "Motina", kuriame vaizduoja tragediją motinos, kuriai, išsipildžius svajonei turėti sūnų tapusį kunigu, tenka išgyventi širdgėlą jam pasidavus kūno pagundom.

Jos paskutinieji romanai: "Bėgimas į Egiptą", "Vėjo šalis" ir "Vienumos bažnyčia", kurie išėjo po jos mirties, jau yra nutolę nuo Sardinijos žmonių vaizdavimo. Ji mirė 1936 m.

GABRIELA MISTRAL, jos tikras vardas buvo Lucila Godoy Alcayaga. Ji buvo gimusi 1889 m. Čilės mažam kaimelyje Vicuna. Eidama 15 metus ji jau pradėjo mokytojauti. 1909 m. susipažino su jaunu geležinkelio tarnautoju ir jį giliai pamilo. Vienoje ar kitoje formoje jo atsiminimas ryškus beveik visoje jos kūryboje, nes atsitiko, kad jos mylimasis netrukus nusižudė. Tai labai paveikė Gabrielą. Neturėdama diplomo, ji buvo atleista ir įstojo į mokytojų seminariją, tačiau negalėjo jos baigti. Baigusi specialius kursus, gavo teisę mokytojauti iš pradžių žemesnėse, o vėliau ir aukštesnėse mokyklose.

1914 m. ji pasiuntė į sostinės poezijos konkursą savo "Mirties sonetus", už kuriuos gavo pirmą premiją ir nuo to laiko Lucila Godoy, pradžios ir vidurinės mokyklos mokytoja, užleido vietą Gabrielai Mistral, didžiausiai ispaniškosios literatūros poetei. Jos garbė peržengė gimtojo krašto sienas, visi kontinento žurnalai ją kvietė bendradarbiauti. Nuo 1918 ligi 1920 m. ji buvo Punta Arenas gimnazijos direktore, o 1922 m. atkelta į sostinę Santiago. Meksikos vyrausybė ją pakvietė bendradarbiauti švietimo sistemos reformavimo darbe. Ten nuvykusi ji buvo iškilmingai priimta.

1922 m. Kolumbijos universiteto New Yorke studentai, norėdami plačiau susipažinti su jos kūryba, sudėjo pinigų ir tuo būdu 1922 m. New Yorke išėjo jos pirmas poezijos rinkinys "Desolacion".

Baigusi savo uždavinį Meksikoje, ji atsikėlė į JAV, o paskui nuvyko į Madridą, kur išleido savo antrą rinkinį "Ternura" (1924 m.).

1928 m. Tautų Sąjungos Taryba ją paskyrė į Pedagoginės kinematografijos Institutą Romoje, kur išbuvo ligi 1930m. 1932m. ji buvo paskirta konsulu Neapolyje, o 1933 m. perkelta į Madritą. 1935 m. Čilės parlamentas jai vienai įsteigė specialią tarnybą: nuolatinio konsulo, kurio pareigas ji ėjo besivadovaudama ypatingu įstatymu. 1935m. ji buvo perkelta į Lisaboną o 1938 — į Nicą. Tais pačiais metais Buenos Aires išėjo jos tračias rinkinys "Tala". 1940 m. ji buvo perkelta į Braziliją, kur 1945 m. jai buvo paskirta dovana, kokios rašytojas begali susilaukti — Nobelio literatūros premija. Tuo būdu ji buvo pirmoji Lotynų Amerikos moteris ir vienintelė ispaniškai rašanti poetė, laimėjusi tą premiją.

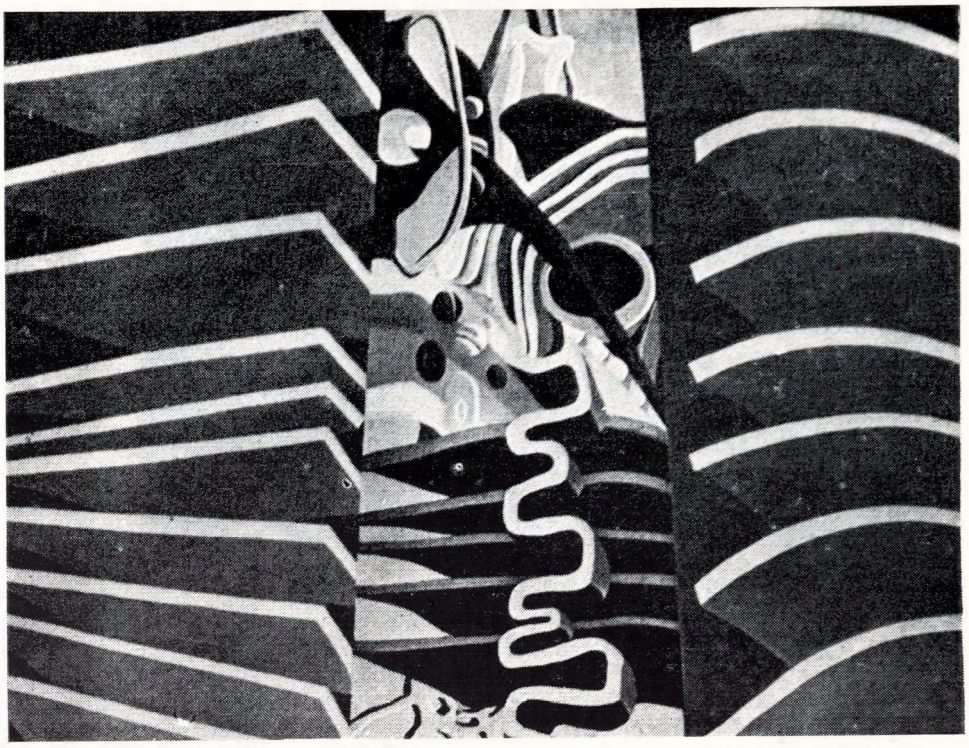
Be anksčiau minėtų rinkinių ji dar parašė Šv. Pranciškaus gyvenimą ir Motinų poemą (atspaustą "Moteryje" 1966 m.). 1954 m. išleido ketvirtą rinkinį "Lagar", paliko daug straipsnių ir recenzijų, išmėtytų įvairiuose žurnaluose, kurie ligšiol nėra surinkti ir išleisti. Ji mirė 1957 m. eidama konsulo pareigas New Yorke.

Kaip minėta, nėra didesnės už ją poetės ispanų kalba. Niekas geriau už ją neišsakė poetinės ispaniškosios Amerikos sielos. Ispan. Amerikos moters jautrumas buvo išsakytas jos lyrikoje, kurios tema: meilė ir skausmas. Meilė įvairiausiuose aspektuose. Praradusi mylimąjį, ji tęsė tą temą, apdainuodama Dievą, gamtą, motiną, vargšus, persekiojamuosius, skausmą kenčiančiuosius, o ypatingai vaikus, kuriems sukūrė daugybę žavingų eilėraščių. Aukštas dorovinis kilnumas ir gilus krikščioniškas jausmas ją nušviečia tyrumu ir ramybe.

NELLY SACHS. 1966 m. spalio 22 d. pasaulio spauda paskelbė, kad Nelly Sachs, poetei ir dramaturgei, kartu su kitu žydu rašytoju — Jozepu Agnon, buvo paskirta Nobelio literatūros premija.

Z. SODEIKIENĖ

EVALIUCINIS SPAUDIMAS

Prieš tai beveik niekas nežinojo kas buvo Nelly Sachs. Apdovanojimo metu N. S. buvo 75 m. Ji gimė 1891 m. Berlyne, pasiturinčių žydų šeimoje. Jos tėvai buvo žydai atsivertę į krikščonybę ir Nelly buvo krikščioniškai išauklėta. Ji neilgai tesimokė mokykloje, nes gavo privatų mokytoją. Tačiau tikruoju jos mokytoju buvo mistikas Jakob Böhme, o taip pat ir kiti filosofai. Ji labai jauna pradėjo rašyti eilėraščius, kurių rinkinį pasiuntė žinomam rašytojui Stefan Zwegui, kuris ją padrąsino, tačiau jos poezija nerado supratimo šeimoje ir jai buvo patarta ją sunaikinti. To nepaisant, 1921 m. pasirodė jos "Legendos ir pasakojimai", o vėliau jos eilėraščiai buvo spaudinami vokiečių dienraščiuose.

1933 m. N. S. nustebusi patyrė, kad ji būdama žydė ir vokietė, jau nebegyvena tarp brolių, o tarp žudikų ir bepročių. Ji buvo priversta išsižadėti Nelly vardo ir prisiimti Saros. Ir buvo priversta tylėti. Jos mylimas jaunuolis nacių buvo nužudytas. Šitie įvykiai apnuodijo jos širdį ir sieloje paliko neištrinamus ženklus. Tačiau kančia suteikė naują didybę ir praplėtė jos horizontą. Politiniams įvykiams besikaupiant, 1940 m. ji vos išvengia uždarymo į stovyklą. Įtakingiems asmenims gelbstint, jai pavyksta drauge su motina pasiekti Stockholmą. Be lėšų atsidūrusi svetimam krašte, ji mokosi švedų kalbos ir ieško darbo. Ji įsisąmonina, kad jos asmeniški vargai ir bejėgė pagieža yra sutapę su žydų pastangomis išlikti. Sulaukusi 48 m., ji tampa poetė, jos skausmas maitina jos poetinę kūrybą.

1944 m. ji baigia poezijos rinkinį "Tavo kūnas dūmais per kaminą", kuris 1947 m. išeina Berlyne "Mirties būstinių" vardu. Vėliau paruošė rinkinį "Žvaigždžių aptemimas" ir keletą eiliuotų veikalų teatrui. Visi šitie darbai buvo parašyti per pirmuosius dešimtį jos buvimo Švedijoje metų, neįsivaizduojamai sunkiose sąlygose. Per 20 m. kartu su motina ji išgyveno mažyčiam kambarėly, dažnai rašydama naktimis, prietemoje. kad nepažadintų senutės motinos, gyvendama didžiausiam skurde ir vienatvėje. 1951 m. jai buvo leista dirbti vertėjos darbą, o 1953 m. jai buvo suteikta Švedijos pilietybė. Ji rašė vokiečių kalba, neturėdama jokios vilties atspausdinti nors vieną savo eilėraštį. Ji nič nieko nežinojo apie Berlyne išleistą jos poezijos rinkinį ir kokį įspūdi jis buvo padaręs. Antras jos poezijos rinkinys išėjo 1949 m. Amsterdame.

Antrą dešimtmetį begyvendama Švedijoje ji parašė du rinkinius: "Ir niekad daugiau nežinai" ir "Bėgimas ir pasikeitimas", kurie 1957 m. buvo išleisti Hamburge, o 1959 m. Stuttgarte. Taip pat buvo išleisti ir šie jos veikalai teatrui: "Veltui lauže", "Magiškas šokėjas", "Slapstymosi žaidimas su Emanueliu", "Saliamonas tūkstantmečių pasmerktas". Antrojo dešimtmečio gale buvo viešai pripažinta jos kūrybos vertė ir jai buvo suteikta Švedų rašytojų draugijos lyrikos premija.

Tračiasis dešimtmetis 1965 m. jai aneša Taikos premijos dovaną, 1966 m. Nobelio premiją, pasaulinį triumfą, kuklią knygų pardavimo sekmę ir jos lyrikos vertimus į svetimas kalbas. 1959 m. ji gauna vokiečių pramonės literatūros premiją, o 1960 m. Drostes premiją, duodamą pasižymėjusiems poetams. Dortmundo miestas įsteigė jos vardo premiją jaunoms poetėms.

Deja, sulaukusi pripažinimo ji sunkiai suserga. Nors ligos varginama, nepraranda kūrybingumo ir sukuria ištisą lyrikos ciklą, kuris dar nėra išvydęs dienos šviesos. N. Sachs mirė 1968 m. nuo vėžio sulaukusi 78 m. amžiaus. Vokiečiai dėkingi N. Sachs, kad nepaisant baisių žydų žudymų, nepaisant Auschwitzo ir kitų mirties stovyklų, ji savo poeziją kūrė vokiečių kalba.

N. Sachs buvo žydų likimo poetė ir kartu su tuo didžiausia vokiečių kalba rašiusi poetė. Su širdį ve-

S. RIOMERIENĖ

PAVASARIS

riančiu prasiskverbimu ji išsakė tragišką žydų tautos likimą kartais lyrinėm skausmingo grožio raudom, kartais legendom parašytom scenai, draminėm misterijom, su kūrybiniu įsibėgėjimu, dvelkiančiu bibline poezija. Milijonams bevardžių ir bežadžių ji suteikė balsą ir burną.

Apžvelgę Nobelio literatūros laureates, dabar staptelkime prie moterų, laimėjusių Nobelio mokslo premijas. Jų laimėjimai gal dar labiau nuostabūs, o jų gyvenimas pilnas skausmų ir džiaugsmų.

MARIJA CURIE. Kaip žinome, ji yra atradėja dviejų metalų, kurie buvo pavadinti radiumu ir polonium. Marija Skladowska Curie yra gimusi 1867 m. Varšuvoje, lenko mokytojo šeimoje. Nesulaukusi nė 11 m. ji neteko motinos ir vyresnės sesers. Tas smūgis ją stipriai paveikė. 16 metų baigė gimnaziją ir tuo galėjo baigtis jos mokslas, nes tais laikais moterims oficialiai nebuvo leidžiama eiti aukštojo mokslo. Nepaisant draudimo, ji ryžosi tęsti studijas slaptai, nes buvo vadinamų pogrindžio universitetų, kuriuose palankūs profesoriai, rizikuodami kalėjimu, dėstė universiteto kursą mergaitėms. Marija įsirašė. Tačiau jos tėvui išėjus į pensiją, o seseriai panorus Paryžiuje baigti medicinos mokslą, susidarė sunkiai išsprendžiama piniginė problema. Norėdama pagelbėti seseriai, Marija ryžosi, išsižadėdama savęs, pagelbėti seseriai pasiekti tikslą. Ji apsiėmė vienoje šeimoje mokytojauti ir gaunamą atlyginimą siuntinėti seseriai į Paryžių.

Taip prabėgo sunkūs penkeri metai, kai ji netik kad negalėjo studijuoti, bet ir turėjo dirbti jai nemielą darbą. Laimei, jos sesuo 1890 m. gauna gydytojos diplomą: Marija pasijunta laisva nuo įsipareigojimo ir gali galvoti apie save. Šį kartą laimė jai nusišypso, nes jos sesuo išteka už savo tautiečio, irgi gydytojo, ir Mariją pasiima pas save į Paryžių. Tačiau iš tikrųjų jai tenka dideliam skurde išgyventi dar trejus metus ir tik labai kietos valios dėka ji ištveria.1893 m. ji gauna diplomą iš fizikos ir netrukus susipažįsta su Sorbonos prof.Pierre Curie, 35 metų vyru, kuris jau tada buvo pradėjęs garsėti. 1895 m. jie susituokia, o 1896 ji pakviečiama asistente mergaičių licejuje.

Šalia savo tiesioginių pareigų, abudu Curie veda radioaktyviųjų medžiagų tyrimus. Juos labai apsunkina lėšų trūkumas. Be laboratorijos, be patogumų, be kitų pagalbos, nuomojamam sandėlyje, jie per ilgus dvejus metus užsispyrusiai tęsia tyrimus, kol galiausiai, 1898 m. liepos 18 d. jiedu atranda nežinomą kūną, kurį pavadina "polonium", suprantama kodėl. Jis yra žymiai radijoaktyvesnis už uraną. Tų pačių metų gruodžio 26 d. jie atranda radiumą, miljonus kartų aktyvesnį už uraną. 1903 m. už tuos atradimus abu Curie gavo Nobelio fizikos ir chemijos premiją. Marijai Curie pavyksta iš 10 tonų žaliavos gauti vieną gramą gryno radio. Už šį žygdarbį ji 1916 m. gauna antru kartu (negirdėtas dalykas) Nobelio premiją.

1897 m. Curie susilaukia dukters Irenos, o 1904 m. dukters Jievos. Jos abi skirtingos, pirmoji paveldi iš tėvų polinkį į mokslus, o antroji į literatūrą. Tačiau 1906 m. pavasario pradžioje, Perr Curie mirė: beeidamas į Akademiją, belekiąs sunkvežimis jį sutraiškė. Marija skiriama užimti savo vyro vakuojamą vietą, tuo būdu ji tampa pirmąja moterim profesore. Dėstydama Sorbonoje, ji nenutraukia tyrimų, nors nuo radioaktyvių medžiagų ji gavo nepagydomą ligą, piktybinę anemiją. Jos pirštuose atsivėrė nepagydomos žaizdos. Ji mirė 1935 m.

IRENA JOLIOT-CURIE. Marijos dukra Irena, labai sekmingai baigusi mokslus, pasuko tėvų pėdomis ir pradėjo dirbti Radio Institute. Vėliau ten atsirado kitas žymus mokslininkas - Frederic Joliot. 1926 m. jie susituokė ir abu kartu tęsė tyrimus. Jiems pavyko padaryti naujų atradimų radioaktyvumo srityje, už kuriuos jie 1934 m. gavo Nobelio chemijos premiją.

Irena Joliot-Curie buvo Radio Instituto direktorė, o jos vyras Fr. Joliot profesoriavo Sorbonoje. Tan betyrinėdama, Irena atrado atomu skaldymo reiškinį, kas davė pradžią atominės energijos gamybai. Taip pat jos tyrimų dėka buvo irengti Prancūzijoje atomo dalelyčių akceleratoriai, būtini branduoliniams tyrimams. Tuo būdu tęsdama savo motinos nubrėžtą kelią, ji kartu su vienu didžiausių Prancūzijos mokslininkų, tyrimams pašventė visą savo gyvenimą ir padarė svarbių atradimų. Kartu su tuo, ji buvo ir pirmoji Prancūzijos moteris ėjusi mokslinių tyrimų ministerės pareigas. Irena ir Fr. Joliot mirė beveik kartu; Irena 1956, o Frederikas — 1958.

GERTY CORI. Gerty Thertsa Radviž Cori gimė 1896 m. Prahoje ir ten baigė medicinos studijas. Gavo daktaro laipsnį kartu su savo būsimu vyru

Karliu Cori ir kurį laiką ji specializavosi Vienoje. 1922 m. jiedu atvyko į JAV. Gerty trejus metus dirbo kaip patologistė Buffalo universitete, o nuo 1925 ligi 1931 m. kaip biochemikė. 1931 m. persikelia į Washingtono universitetą S. Louis, Mo., kur ji ligi 1943 m. kaip ass. profesorė dėstė formakologijos kursą, o 1947 m. skiriama biochemijos profesore.

1936 m. abudu Cori išskyrė iš raumenų audinio tada nežinomą gliukozės mišinį, t. y. gliukozę I-fosfatą ir atrado, kad ši medžiaga fosforiniu enzimų veikimu gaunama iš glikogeno. Kepenyse ji pavirsta kraujo cukrum. Tada gliukozę kraujas išnešoja po kitus organus ir audinius ir panaudoja kaip energijos šaltinį. Taip pat ji nustatė kad pieno rūgštis, viena iš gliukozės sudarytų medžiagų, iš raumenų celių kraujo nunešama atgal į kepenis. Tas ciklas pavadintas "Cori ciklu" ir turi pagrindinę svarbą norint suprasti gyvybės procesą žmoguje ir gyvuliuose.

Abudu Cori vykdydami metabulizmo hidratų ir karbonatų tyrimus, parodė, kaip enzimas paverčia krakmolą į kraujo cukrų, Tie tyrimai leido geriau pažinti cukraligės (diabeto) priežastis. Tie atradimai jiems suteikė daug garbės. Už mokslinius fosforizuotų enzimų atradimus jiedu buvo 1947 m. apdovanoti Nobelio chemijos premija. Daugelis universitetų jiems suteikė garbės daktaratus, o mokslo draugijos apdovanojo aukso medaliais. Būdinga tai, kad abu Cori dirbo taip vieningai ir sutartinai, kad sunku jų tyrimus išskirti. Gerty Cori mirė 1957 m.

MARIJA GOEPPERT MAYER. Marija Goeppert gimė 1906 m. Katovicuose, tuomet Vokietijos sudėtyje. Jos tėvas buvo šeštas šeimoje unversiteto profesorius. Iš pradžių ji buvo linkusi į matematiką, bet vėliau pasuko į fizikos studijas. 1930 m. gavo Goettingeno univ. daktaratą ir tais pačiais metais ištekėjo už amerikiečio mokslininko Mayerio. Jam vykstant profesoriauti į J. Hopkins universitetą Baltimorėje, ji vyko kartu su juo. Anot jos prisipažinimo, tuo metu buvę sunku įsivaizduoti moterį profesorę. 1939 m. jos vyriui persikėlus į Kolumbijos universitetą New Yorke, Marija ten irgi gavo chemijos lektorės darbą ir išbuvo ligi 1946 m. Tais pačiais metais persikėlė į Chicagos universitetą. Čia ji turėjo progą bendrauti su pasaulio garso fizikais, kaip pvz. Fermi. Kaip tik tokių pokalbių metu jai kilo branduolinio kiauto mintis, kurios dėl sudėtingumo čia neaiškinsime. 1963 m. kartu su H. D. Jesnsenu gavo Nobelio fizikos premiją ir tuo būdu ji buvo pirmoji moteris amerikietė ir iš viso antroji moteris laimėjusi Nobelio fizikos premiją.

Nepriklausomai nuo H. Jenseno, ji pastebėjo magiškus protonų ir neutronų skaičius (2,8,20,50,82 ir 126) branduoliui suteikiančius ypatingai didelį pastovumą. Ji sukūrė atomo branduolio struktūros teoriją. Pagal ją atomas esąs sudarytas iš vienas ant kito sukrautų sluogsnių. Ši teorija išaiškina įvairiais branduolio savybes. M. G. Mayer yra parašiusi daugiau kaip 40 studijų ir mokslo straipsnių.

DOROTHY MARY CROWFOOT HODGKIN. Anglų chemikė D.M.C. Hodgkin gimė 1910 m. Kaire, kur jos tėvas buvo švietimo inspektorius. Ji pradėjo studijuoti chemiją Oxforde, o 1932 m. Cambridge kristalografiją. Iu tyrimų su X spinduliais ji parauė savo pirmą veikalą "Apie sterolį, vitaminus ir antibiotikus". 1934 m. ji grįžo į Oxfordą profesoriauti. 1937 m. ištekejo už istoriko Thomo Hodgkino. 1947 m. buvo išrinkta karališkos Mokslo draugijos nare už nuopelnus kristalų strktūros tyrimuose panaudojant X spindulius.

X spinduliais suskaldydama kaikurias biocheminės medžiagas, ji nustatė labai svarbių substancijų sudėtį, kaip pvz. penicilino ir vitamino B-12. Karo metu ji kartu su kitais bendradarbiais labai daug prisidėjo prie šios srities tyrimų sekmės. Tiksliai nustačiusi molekulės viduje atomų poziciją, ji padėjo pagrindus jieškant tiriamų kūnu cheminės sudėties. Už šituos nuopelnus ji gavo 1964 m. Nobelio chemijos premiją.

Tokios tai buvo Nobelio laureatės. Jos pasižymėjo literatūros ir mokslų įvairiose šakose ir praturtino žmoniją savo genijaus ir darbo vaisiais. Visas pasaulis žavisi jų atsiektais laimėjimais, jų kuklumu, jų valios stiprumu besiekiant užsibrėžto tikslo.

G. LAUCIENĖ

VIDUDIENIS

VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE

D. PETRUTYTĖ

A. STEPONAVIČIUS RYTAS

Svarbiausioji auklėjimo įstaiga

Visose gyvenimo srityse yra padaryta milžiniška pažanga. Tačiau viena sritis, ir pati svarbiausioji, tebėra labai atsilikusi ir dažnai prietarų tebegaubiama. Toji sritis — vaiko auklėjimas šeimoje.

Labai yra lengva patikėti ir perleisti vaiko auklėjimas mokyklai, kas buvo ir yra daroma pamirštant, kad mokykloje vaikas yra mokomas, bet neauklėjamas.

Tačiau šiandien vis daugiau ir daugiau psichologų įsitikina, ką Marija Montessori — ir daugelis kitų akylų stebėtojų — teigė prieš keliasdešimt metų, jog vaiko auklėjimas (ne mokymas) prasideda daug anksčiau, negu jis peržengia mokyklos slenkstį.

Pirmoji ir pati svarbiausioji mokykla arba, tiksliau sakant, auklėjimo įstaiga, yra šeima. Motinos ir tėvai yra pirmieji ir įtakingiausieji vaiko auklėtojai. Jų pareigų, be didesnės ar mažesnės žalos asmenybei, niekas negali perimti. Tėvų auklėjimo darbo negali ir negalės atlikti nei geriausi mokytojai, nei tobuliausios mokymo mašinos.

Tėvai, ir tiktai susipratę tėvai, tegali atitaisyti iškreivintą dvasinį žmonijos veidą. Tėvai, ir tiktai tėvai, tegali sulaikyti lietuvybės išblėsimą išeivijoje. Ypatinai svarbus vaidmuo, kaip bendruoju taip ir tautiniu požiūriais, atitenka motinai. Be jos gilaus susipratimo ir nuoširdaus bei sąmoningo atsidavimo kilnioms auklėtojos pareigoms, nebus galima sustabdyti nei žmogaus išsigimimo, iš vienos pusės, nei lietuvybės nykimo, — iš antrosios pusės.

Tačiau, kad šeima galėtų atlikti savo pareigas patenkinamai, ji privalo gauti moralinę ir materialinę paramą iš bendruomenės. Šeima yra svarbiausioji bendruomenės ląstelė. Sveikos ląstelės — sveikas ir organizmas. Pirmajai pagalbai reikėtų organizuoti specialias paskaitas tėvams, reikėtų steigti vaiko auklėjimo kursus ir mažiems vaikams lietuviškus auklėjimo židinėlius, kad kuo mažiau vaikų patektų į amerikietiškus lopšelius (nurseries) ir darželius.

Tačiau kol "viršūnės" pajudės, siūlyčiau, kad pionieriškos veiklos imtųsi susipratusios lietuviškos šeimos, susiburdamos į ratelius, kuriuose būtų nagrinėjami vaiko auklėjimo klausimai šeimoje. Tai būtų stipri rezistencinė užtvara prieš nutautėjimą. Šiandien nebegana pasakyti, kad reikia vaiką auklėti arba reikia jame įžiebti lietuvybę, bet reikia žinoti kaip tai padaryti. Reikia žinoti kokius metodus ir priemones naudoti, kad žodis būtų įkūnytas, kad idėja virstų veiksmu.

Jeigu kas norėtų tokį tėvų ratelį organizuoti, mielai padėčiau. Mano adresas: 6751 So. Campbell St., Chicago, III. 60629.

Tuo tarpu kol kas nors konkretesnio išsivystys, bandysiu šiuose puslapiuose gvildenti šią svarbią temą: VAIKO AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE. Būčiau tikrai dėkinga, jei susilaukčiau bent šiokio tokio atgarsio iš skaitančiųjų pusės.

Daugiau dėmesio vaikui

Paskutiniame dešimtmetyje J. A. Valstijose yra aiškiai pastebimas didelis susidomėjimas Montessori metodu. Tiesiog, reikia stebėtis viešosios nuomonės pasikeitimu iš požiūrio į montesorinį auklėjimo būdą. Atsimenu, kai 1950 m. atvykau į šį kraštą, tai ne tik kad neradau nė vienos įstaigos vaikams, vedamos šiuo metodu, bet daug kam net Montessori vardas buvo nežinomas. O jeigu kas ir žinojo Montessori vardą, tai laikė jos metodą pasenusiu, atgyvenusiu. Mūsų lietuvių tarpe buvo sukurtas net vaizdingas išsireiškimas, kad girdi, šis metodas beprilygstąs tik supleišėjusiai žagrei, vartotai prieš 50 metų.

Tačiau šiandien nesinori ir tikėti tuo nuostabiu pasikeitimu, kuris įvyko per taip trumpą laiką. Montessori vaikų nameliai (Montessori school) dygsta tartum grybai po lietaus visame krašte. Perspausdinti visi Montessori veikalai ir brošiūrėlės. Leidžiami nauji veikalai, kuriuose moksliškai nagrinėjamas Montessori metodas ir jo tinkamumas šių dienų vaikui. Didesniuose Amerikos miestuose steigiami montesorinių auklėtojų paruošimo centrai. Kas metai ruošiami Montessori kongresai, kuriuose žymūs amerikiečių pedagogai, psichologai ir gydytojai skaito paskaitas, iškeldami Montessori nuopelnus auklėjimo ir mokymo srityse. Žodžiu, gyvas susidomėjimas šiuo metodu rodomas įvairiose Amerikos gyvenimo sferose.

Mokslininkai, kurie stengiasi perprasti ir išsiaiškinti vis labiau besiplečiantį žmogaus nužmogėjimą, jo dvasinius lūžius, protinį atsilikimą bei emocinius sukrikimus, vis labiau linksta į Montessori metodo studijas. Gydytojų tarpe irgi nemažas susidomėjimas montesoriniu auklėjimu, kaip preventybine gydymo priemone. Nemaža jų dalis yra įsitikinusi, kad montesori-

nis auklėjimo būdas, ypač jei jis taikomas vaikui iš mažens šeimoje, padeda jam dvasiškai ir fiziškai sveikai vystytis, apsaugodamas jį nuo įvairiopų sutrikimų. Šiandien neretas atvejis, kai gydytojai, vietoj vaistų, pataria tėvams atiduoti vaiką į montesorinį auklėjimo židinį. *Pedagogai,* kurių uždavinys jieškoti naujų ir veiksmingų kelių ne tik mokyme, bet ir auklėjime, nuoširdžiai prisipažįsta, kad Montessori metodas yra gyvenimiškas ir tinkamas mokyklai bei šeimai.

Vaikų laisvalaikio organizatoriai ir vadovai vis akivaizdžiau įsitikina, jog montesorinis priėjimas prie vaiko bei paauglio daro jų darbą našesnį ir įdomesnį. *Dvasiškija* irgi rodo nemažą susidomėjimą šiuo metodu, pripažindama, kad gilesnis vaiko pažinimas, tinkamas jo kūrybinių galių įvertinimas apsaugoja besiformuojantį žmogaus charakterį nuo negeistinų iškrypimų. Ir tokiu būdu žmogus tampa maloniu Dievui ir žmonėms.

Prekybininkai, studijuodami Montessori metodo principus, jau yra padarę teigiamą pažangą vaikų žaisluose. Jie (žaislai) vis labiau ima atatikti protinius mažų vaikų reikalavimus, tuo būdu patenkindami ne tik lakios vaiko vaizduotės polėkius, bet ir motorines jo galias. Natūrali dvasinių ir motorinių galių sąveika gimdo konstruktyvų bei kūrybinį veiklumą, kuris ir yra esminis veiksnys žmogaus asmenybės *formavimesi. Valstybės vadovų galvose* jau brėsta mintis, kurią puoselėjo ir Marija Montessori, kad geriausia apsimokantis dalykas, tai pinigų investavimas į priešmokyklinių vaikų auklėjimą, nes piliečio formavimasis vyksta ne universitete, o pirmajame žmogaus gyvenimo šešmetyje. *Studentai* rodo vis didesnį susidomėjimą šiuo auklėjimo metodu, labai dažnai diplominiams darbams pasirinkdami temas Montessori metodo gvildenimui.

Pagaliau tenka pripažinti, jog patį didžiausią susidomėjimą Montessori auklėjimo metodu yra parodžiusios jaunosios, įvairių profesijų šeimos. Jos ryžtingai buriasi į Montessori tėvų organizacijas, kurios steigia ir išlaiko montesorinius auklėjimo židinius savo mažiesiems. Kas metai vis daugiau amerikiečių tėvų įsijungia į šį judėjimą, nes jie tiki, kad šiandien, dabar reikia padėti vaikui, kai vyksta pagrindinis jo asmenybės formavimavimasis.

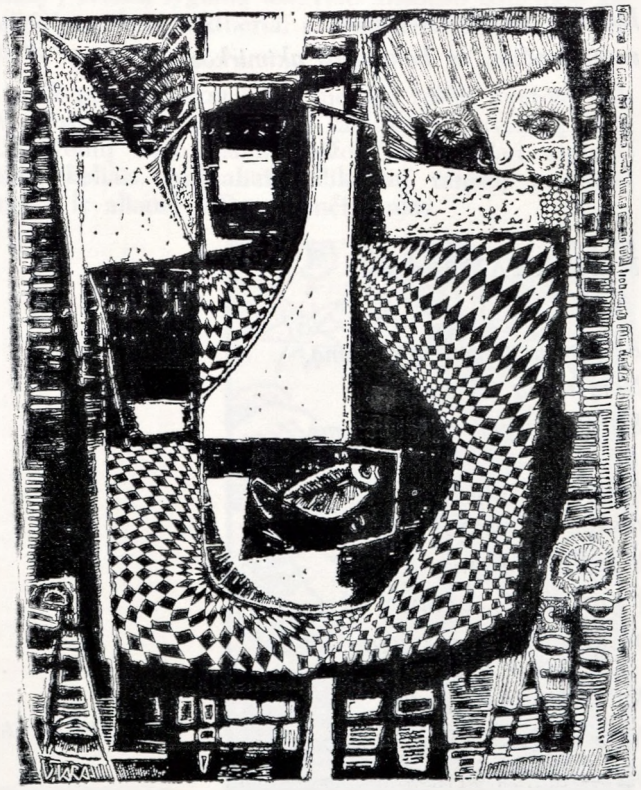
Finansiniu atžvilgiu, tai nepaprastai sunki našta tėvams. Tačiau jie neboja sunkumų. nes naujalaikiai psichologiniai tyrinėjimai vis įtikinamiau kalba, kad priešmokyklinis vaikas labiausiai yra reikalingas pagalbos normaliai savo plėtrai.

Dabar įdėtos pastangos ir kapitalas besirūpinant teisingu mažųjų auklėjimu, ateityje atneš geras palūkanas. Sveikai susiformavusi asmenybė, turėdama tvirtus pamatus po savo kojomis, kuo toliau, tuo mažiau bus reikalinga finansinės paramos iš tėvų. Tokia yra nuomonė De Paul universiteto prof. Dr. U. Fleege. Todėl daugelis amerikiečių šeimų nebetaupo pinigų aukštosioms vaikų studijoms, bet lengva širdimi investuoja juos į pagrindinį savo mažųjų auklėjimą ir švietimą priešmokykliniame amžiuje.

Nuoširdžiai kviečiu ir lietuviškas šeimas skirti daugiau dėmesio mažųjų auklėjimui, ypač turint galvoje tautinio kraičio jiems perdavimą. Šeima privalo būti tartum šiltnamis, kuriame stropiai ugdomi ir išmintingai stiprinami lietuvybės daigai.

Bus daugiau

* * *

D. TARABILDIENĖ ŽUVELĖ

ELIZBIETA ANTONOVA

PATIRTIS

Aš vieniša buvau,
nemylima ir nemokyta,
kol patyriau,
kad laimė — niekam nedalinama.
Ji turi būt pelnyta.

MEMO

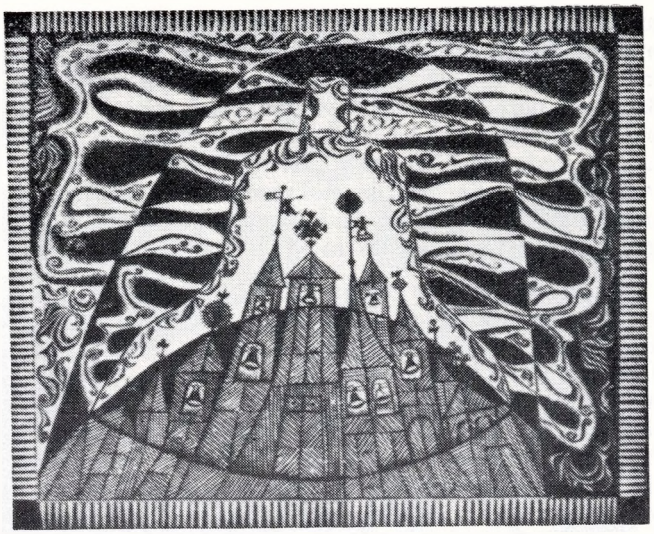
Nereikia nieko neigti,
nes žodyje — galia.
Jame — kūrybos atomas,
sudūžtančios, ar liekančios akimirkos.

MANO STATYBA

Aš statau geresnį gyvenimą.
Nors maža tai statyba,
bet statau geresnį gyvenimą.

Akimis raminu,
rankomis talkinu
ir kalbu širdimi
į širdį, kurią sutinku,
ar būtų ji balto, ar juodo.

Kalbu širdimi į širdį.
Nors maža ta mano statyba,
bet — statau geresnį gyvenimą.

A. SKIRUTYTĖ VARPAI

GINTARŲ KAROLIAI

Esu viena.
Bet tu — labai arti,
nes tavo gintaro karoliai
mano rankoje.

Nelengva man pamiršti
tavo dvasią ir akis,
sudrėkusias akis
nuo graudulio.

Naktis ateina . . .
Jau labai vėlu.
Liūdnai mąstau
apie likimo žaismą.

Kai ryto saulė
srūva man pro langą,
aš nubundu, suspaudusi
tavus karolius delne.

VIENATVĖJE

Ramybė — duona man,
tyla — tai mano vynas.
Tikiu ir išpažįstu
vienatvės draugiškumą.
Vienatvėje bandau
pradėti medituoti,
drįstu prabilti Jam —
pasaulių Sutvėrėjui.

Vertė D. N.

UŽGAVĖNĖS GIEDRIUOSE

K. LEONAITIENĖ

Baltos, baltutėlės Suvalkijos lygumos, tik miškai, miškeliai tamsūs susimąstę ir ūkininkų pilkos sodybos dungso sniego pataluose.

Visa gaubia paslaptinga tyla, tik šunelis kartais kieme suloja, galvijas tvarte subaubia ar skardus varpelis, palydimas girgždančių rogių atodūsio, pro šalį nuaidi.

Ūkininko Giedrio namuose vyksta ruoša. Senoji jų šeimininkė sukasi virtuvėj, ruošia Užgavėnių pietus. Raitosi trapūs žagarėliai riebaluose, čirškia blynai keptuvėj, kluksi dešrų rėtiniai plačiam puode. Ant stalo jau pūpso spurgos, purios, kvapios spurgos baltom pudruotom viršūnėm.

Už mūro sienelės, kuri lyg skiria didžiulę virtuvę į dvi dalis, vyksta dar kasdieniniai žiemos meto darbai, Pasieny dūzgia rateliai ir virpančiais pirštais tįsta plonas lino siūlas, kampe taukši staklės, pinasi raštai žaliam audime. Senoji močiutė prie šiltos krosnies mezga pirštines ir seka pasakas, senus atsitikimus.

...“Tai, va, vaikeliai, šį vakarą klausykit — lašininskas mušis su kanapinsku, o jei kanapinskas nugalės, tai lašininską pastogėj pakars”, parodo ji pirštu į augštį,“tai negausit nei lašinių nei mėsos per visą gavėnią”. Jauniausios Giedrytės klausė išsižiojusios, bailiai besižvalgydamos į šalis. O kai reikėjo pereiti per tamsų karidorių, Birutė, nors jau dvyliktus įpusėjusi, žvilgterėjus į laiptus kylančius į pastogę, greitai sprunka į šviesius kambarius smarkiai užtrenkdama paskui save duris.

Po riebių sočių Užgavėnių pietų, po linksmų pramogų, dainų — užsigavėta. Vakare sekė didžioji Užgavėnių pramoga, pasivažinėjmas rogėmis.

Kieme ruošiamos dvejos rogės. Vienos, ilgos plačios su šnabždančių šiaudų ryšuliais jaunimui, samdiniams. Krykštauja ten merginos, vyrai kinko arklius, riša jiems skambučius. Antrosios rogės ne tokios erdvios, bet gražios, blizgančios — Giedrio šeimai. Netrukus sugirgžda sniegas, per kiemą nuaidi varpelių garsai ir du neramūs trakėnai prunkščia trypia prie namo durų.

“Motiejau, likis namie, ilsėkis,” taria Giedrys senam vežėjui ir pats ima įtemptas vadeles iš jo rankų. Susisupę į šiltus dekius, spaudžiasi rogėse Giedrių šeima: trys jauniausios dukros, motulė ir mokytoja, kuri ruošia jas į gimnaziją. Išvažiuojant iš kiemo Giedrys perspeja įsismaginusį jaunimą.

“Vyrai, važiuokit protingai, neplakit arklių ir perilgai neužtrukit”.

Iš tamsios alėjos išneria jie į mėnulio pilnaties nušviestus, sidabru žėrinčius laukus. Nusistovėję arkliai veržias, nerimsta. Pamažu Giedrys atleidžia įtemptas vadeles, duoda jiem valią. Lengvais šuoliais pasišokėdami liekni juodbėriai lekia pirmyn, o purus sniegas iš po kojų tyška į visas puses. Pakeliais lieka susigrūžusios ūkininkų sodybos. Laukuose skamba linksmi balsai. Tai vienur, tai kitur pasigirsta armonikų garsai, lyg pritardami varpeliams, aidi baltom lygumom. Giedriai nutaria užvažiuot pas brolį Mykolą. Mergaitės džiaugiasi: ten laukia jų vienaamžis jaunimas. Netrukus jie įvažiuoja į mišką. Skardūs varpelių balsai tampa duslūs, lyg kliūva snieguotų eglių šakose.Vingiuotu miško keleliu jie protarpiais išlenda į mėnulio nušviestą baltą aikštelę tai vėl girgždėdamos rogės neria į tamsų eglyną. Įsismaginę juodbėriai pastatę ausis staiga sustoja. Jie trypia, prunkščia, blaškos į šalis. Giedrys subara juos ir švelniai pliaukšteli botagu, bet arkliai nerimsta, mušas į dešinį šoną. Pažvelgęs kairėn miško tankumynėj pamatė eilę žėrinčių akių. “Vilkas!” — sušuko jis ir smarkiai užkirto arkliams botagu. Ar nepratę trakėnai botago smūgiui ar pajutę pavojų putodami lėkė pirmyn vingiuotu keliu. Netrukus sušvito ir palaukė. Išlindę į šviesią lygumą lengviau atsiduso išsigandę keleiviai, aprimo juodbėriai ir lengva ristele traukė pirmyn.

Už poros varsnų pilkų medžių šešėly švytėjo balti mūro pastatai. Aplankę savuosius, paviešėję prie Užgavėnių stalo, namo grįžo Giedriai jau aplinkiniais keliais, nuošaliai palikdami tamsoj mieganti mišką ir alkanų vilkų žėrinčias akis.

A. SADAUSKAS

ILIUSTRACIJA

• NAUJOS KNYGOS

VILNIUS LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOSE

Keli žodžiai apie Gražinos Krivickienės-Gustaitytės rinkinį

PR. NAUJOKAITIS

Praėjusiais 1970 metais Liet. Knygos Klubas išleido stambią (384 psl.) Gražinos Krivickienės-Gustaitytės knygą "Vilnius lietuvių liaudies dainose". Pati autorė taip nusako savo knygos tikslą: ...."tikrasis mano šio rinkinio tikslas yra, kad sekančių kartų skaitytojai, ypač gyvenantieji toli nuo savo tvėynės, pajustų, kaip Vilnius yra įaugęs į lietuvių dainų kūrėjų ir dainininkų širdis. Jose minimi paprasti žemės artojėliai, motulės sengalvėlės, seselės lelijėlės ir broleliai dobilėliai yra tiek sutapę su apdainuojamąja aplinka, kaip ir su pačiu Vilniumi" (11-12 psl.). Tuo autorė lyg pabrėžia savo rinkinio estetinį ir istorinį tikslą. Tačiau matome, kad turėtas ir mokslinis tikslas.

Pirmiausia, pačios autorės pratartis yra vertinamojo pobūdžio: aptariamos mūsų liaudies dainų estetinės savybės, aiškinamos Vilniaus motyvų dainose priežastys, jų išplitimas visoje Lietuvoje, ne tik Vilniaus apylinkėse. Kalbama apie senąsias istorines dainas, apie Aukštaičių sutartines (dvejines, trejines, keturines), kurioseglaudžiai įsipynęs Vilniaus vardas, apie naująsias dainas. Ir į skyrius dainos sudėstytos pagal Dr. J. Balio įvestą klasifikaciją: 1)karo ir istorinės dainos, 2) mergelės ir bernelio dainos, 3 vestuvinės dainos, 4 šeimos dainos, 5) darbo dainos, 6) metinių švenčių dainos, 7) humoristinės dainos, 8) įvairios dainos.

Antra, autorė pratarties santrauką duoda ir angliškai. Kitataučiui skaitytojui ypatingai reikšminga knygos dalis — Contens of Songs —rūpestingas kiekvienos dainos turinio vertimas. Pasirūpinta ir lietuvių kalbos išlyginimu, nepažeidžiant tarminio žodyno, o tik liečiant fonetiką ir rašybą. Tą darbą atliko kalbininkas Dr. Pr. Skardžius Jis ir kalbinį paaiškinimą parašė, o svarbiausia — sudarė 32 psl. užimantį žodynėlį, kur aiškinami rečiau bendrinėje kalboje sutinkami dainų žodžiai, dažniausiai senesnėse dainose įsipilietinę barbarizmai.

Didelę mokslinę vertę turi knygos dalis "Dainų šaltiniai ir pastabos", užimąs smulkaus šrifto 18 psl. Pagal dainų numeraciją duodama kiekvienos danos metrika. Dar atskirai pridėta ir "Abėcėlinė dainų rodyklė". Atskirai duotos ir vartojamos santrumpos, sužymėta bibliografija.

Ypatingai vertingas priedas yra gaidos — net 67 dainoms. Muzikas Vl. Jakubėnas apie tas melodijas taip rašo (Drauge): "Paduotos melodijos atstovauja gražiam skerspjūviui mūsų liaudies melodijų lobyno. Yra jose ir senoviškų, beveik išnykusių sutartinių, o taip pat melodijų, kuriose išlikusios senoviškos tonacijos".

Pačiam rinkinyje yra 193 dainos. Pati autorė taip pasisako: "Surinkau jų apie tris šimtus. Dalį tų dainų teko atmesti dėl neįdomaus turinio, aiškaus skolinimo iš kaimyninių tautų ar dėl kitų panašių priežasčių" (10 p.). Dainos daugiausia išrinktos iš ankstesnių leidinių, tik kaikurios iš nespausdintų rankraščių. Smulkūs šaltiniai nurodyti pastabose. Autorė prisipažįsta, kad ne visus turimus dainų variantus panaudojusi. Mokslinių atžvilgiu tai reikėtų laikyti minusu.

Autorė įdomiai aiškina, kaip Vilniaus motyvai atsirado dainose: vienur jie turi aiškų istorinį pagrindą (karai, rekrutai), kitur iš viso reiškia didelį, svarbų miestą. Net ir daikto vertė didesnė, jei jis įsigytas Vilniaus mieste ar padirbtas meistrų iš Vilniaus. Bet didelis miestas atsineša į dainas ir neigiamąją prasmę: mergelė, motinos klausiama, kur dėjo vainikėlį, atsako, kad Vilniaus miestely siauros gatvelės, tarp vartų purvynėlis, purvyne vainikėlis (249 psl.).

Be abejonės, svarbiausia knygos turinio dalis yra pačios dainos. Jos ir užima didžiąją knygos dalį (235 puslapius). Tai tekstai, kuriais dainos mėgėjas gali estetiškai grožėtis, mokslininkas daryti apibendrinančias išvadas. Tik mano galva, autorė turėjo būti drąsesnė savo pratartyje: savo teisingas ir įžvalgias pastabas praplėsti ir padaryti pilnesnę studijėlę. Ji būtų labai naudinga mokslinių atžvilgiu, pilnesnėmis išvadomis įdomi ir eiliniam skaitytojui. O autorė, rodos, gabumų ir mokslinio pasirengimo tokiai studijėlei turi pakankamai.

Šiaip knyga leidėjų išleista gražiai, su dail. Marijos Žymantienės-Biržiškaitės skoningu klasinio stiliaus grafikos viršeliu. Buvusios dar aštuonios tos pačios dailininkės iliustracijos, kurios deja, nebuvo knygon įdėtos. Kaina $5.

Keli žodžiai apie autorę

Gražina Krivickienė-Gustaitytė (poetas Motiejus Gustaitis buvo Gražinos dėdė) yra kilusi iš stambių Suvalkijos ūkininkų (gim. 1908 m.), pamėgusi kaimą, ypač lietuvišką dainą, dar gimnazistė būdama priklausė "Tėvynės pažinimo kuopelei". Aušros gimnazijoj rinko tautosaką, domėjosi senovės liekanomis, piliakalniais. Jos motina mokėjo labai daug senų dainų (kaikurios jų ir rinkinin patekusios). Aušros gimnaziją baigė 1927 metais, paskui Prancūzijoje, Grenoblio universitete, baigė teisių fakulteto komercijos skyrių. Kaune, Finansų ministerijoje, tarnavo prancūzų kalbos korespondente ir prancūzų kalba leidžiamo biuletenio "Les Informations Economiques de Lithuanie" techniškąja redaktore. Tremtyje, 1945 m. įsigijo prancūzų mokytojos diplomą. Dėstė kursuose, organizavo lietuvių kultūrinius pasirodymus, dirbo tremtinių globos socialinėje srityje, domėjosi liaudies dainomis, iš atminties mėgino atkurti ir užrašyti motinos dainuotas dainas. Susidarė apie 300 dainų rinkinys. Profesorius Schmittlein, kuris anksčiau dėstė prancūzų kalbą Kauno universitete, susidomėjo rinkiniu ir paprašė autorę surinkti lietuvių liaudies mitologines ir istorines dainas, kuriose minimi prancūzai, ir išversti į prancūzų kalbą. Lietuvių liaudies dainos esančios lyg puikiausi perlai, kuriuos reikią parody-

ILIUSTRACIJA

M. ŽYMANTIENĖ

ŽYMIOS LIETUVĖS MOTERYS MITOLOGIJOJE, PADAVIMUOSE IR ISTORIJOJE

M. S.

Prieš Kalėdas mūsų knygų rinkoje pasirodė nauja knyga, kuri negali nesukelti susidomėjimo lietuvių moterų tarpe: Dr. Martyno ir Valerijos Anysų: "Žymios lietuvės moterys", išleista Lietuvos Skautų Sąjungos Kanados rajono, iliustruota v. sk. Jūratės Batūraitės, gražaus formato, kietais viršeliais. Kaina $7.50. Skiriama "Lietuvos jaunimui, susipažinti su savo tautos herojėmis".

Dr. Anysas, prieš kelis metus išleidęs istorinę studiją apie senprūsių kovas su kryžiuočiais, dabar su žmonos pagalba, paruošė rinkinį-antologiją, kuriame yra 13 portretų lietuvių moterų, vienokiu ar kitokiu būdu pasižymėjusių kaip lietuvaitės ir kurių likimai vienu ar kitu metu uždegė svetimų poetų bei rašytojų fantaziją. Beveik visa čia sutelkta medžiaga originaliai buvo parašyta svetimomis kalbomis: rusų, vokiečių, lenkų. (Panašiu principu vadovavosi A. Tyruolis, neseniai išleidęs poezijos antologiją "Nemarioji žemė".) Ž. L. M. autorių uždavinys buvo perduoti žinias rastas svetimose literatūrose ir iškelti šių moterų paveikslus lietuvių kalba. Autoriai, versdami, perrašydami ir papildydami rastas žinias vadovavosi šiuo principu: kuo mažiausiai nukrypti nuo originalo. Sugrupavę savo medžiagą kronologiškai, autoriai veda skaitytoją iš žilų mitologinių laikų ir pasakų pasaulio į dar nepertoliausią pereito šimtmečio tikrovę. Rezultate gaunasi įdomus skerspjūvis per visą mūsų istoriją. Kaikurių moterų vardai mums labai gerai žinomi, kitų mažiau, trečių ir visai negirdėti. Dabar jos visos surinktos ir įamžintos vienoje vietoje.

Mitologinis skyrius susideda iš trijų pasakų-padavimų apie Žemaitę, Jūratę ir Neringą. Iš jų Neringos padavimas bus bene įdomiausias, nes jis mažai žinomas, o autorius, pats kiles iš Klaipėdos krašto, jame sutelkė įvairius su Neringa sujungtus Kuršių marių žvejų padavimus ir pasakojimus. Jūratės ir Kastyčio pasaka yra mūsuose plačiai paplitusi. Įdomu, tačiau, kad ir šiame atvėjuje bazuotasi vokišku originalu. Dėl Žemaitės vertės keliami abejojimai: dr. J. Balys prieš keletą metų įrodinėjo, kad Žemaitės padavimas nesas autentiškas, bet sukurtas paties Veckenstedto, vokiečio filologo ir didelio lietuvių folkloro mylėtojo, kuris ją atspausdino kaip pavyzdį lietuvių tautosakos. Šį reikalą spręsti paliksime folkloristams.

Rinkiny labai vertingi yra tikrų istorinių asmenybių portretai, kuriuos trūkstant žinių ir šaltinių, reikėjo suklijuoti iš daugybės pabirų nuotrupų rastų įvairiuose istoriniuose ir literatūriniuose veikaluose. Šalia grynai istorinių asmenybių kaip Aldona, Birutė, Ona, Sofija, Barbora Radvilaitė ir Emilija Platerytė stovi kitos, literarinės figūros: Gražina, Mirga, Skaistutė, Agluona. Adomo Mickevičiaus sukurtoji Gražina turbūt plačiausiai žinoma; laiko bėgyje jinai jau beveik tapo istorine figūra. Bet kas girdėjo apie Lermantovo Skaistute ir Kotze-Kottenrodto Agluoną? Reikia pažymėti, kad nė viena iu nėra grynos fantazijos kūrinys. Tiek Mickevičius, tiek Lermantovas, atrodo, rėmėsi semi-istoriniais faktais. Mickevičius pasiėmė medžiagą savo poemai iš girdėtų padavimų, o Lermantovas iš žinučių rusų karinėse kronikose. Kotze-Kottenrodt savo romantiška apysaka Agluona atrodo sukūrė pagal senos dainos motyva ir užuominas ordinu kronikose. Nebežinome tų moterų tikru vardų nei tikslių gyvenimo vietų. Nebeturime šaltinių, kurie mums pasakytų kieno žmonos ir dukterys jos buvo. Poetai jas atkūrė, suteikdami joms naujas asmenybes bei naujus skambančius vardus. Ir taip jos štai jeina į mūsų tautos istoriją ir literatūrą.

Rinkinio idomiausia dalis, bent man, susideda iš septyniu apysaku, prasidedančių Aldona Gediminaite ir pasibaigiančių Sofija Vytautaite. I iu skaičiu jeina Gedimino duktė Aldona, lietuviu kunigaikštytė, vėliau lenku karalienė; Birutė, Kestučio žmona ir Vytauto motina, kunigaikštienė bei vaidilutė; Vytauto žmona Ona, didž. Lietuvos kunigaikštienė ir duktė Sofija, didž. Maskvos kunigaikštienė. Čia taipogi įeina padavimai apie tariamasias Naujapilio ir Vėžiškių kunigaikštienės Gražiną bei Agluoną ir Vytauto tariamąją išvaduotoją Mirgą. Mūsų literatūroje ypatingai jaučiamas trūkumas gerų istorinių romanų. Šią spragą šiuo metu sėkmingai bando užpildyti jaunesnės kartos atstovas Kazys Almėnas; jis, tačiau, pasirinko vėlesnius laikus; iš Vytauto laikų, istorijos garbingiausios bei audringiausios epochos, deja, neturime nei vieno stipraus romano. Dr. Anysas, parašęs "Senprūsius" ir dabar rašąs "Vytautą" praleido tiek daug metų studijuodamas anų laikų šaltinius, kad jie jam jau turbūt artimesni už dabartinius? Jo gilus senosios Lietuvos pažinimas atsispindi beveik kiekvienam sakinyj ir kiekvienoj detalėj

ILIUSTRACIJOS J. BATŪRAITĖ

---

ti pasauliui prancūzų kalba.

Iš G. Krivickienės užrašytų dainų Dr. J .Balys atrinko 92 dainas ir su V. Petravičiaus iliustracijomis ir A. Germanavičiaus užrašytomis melodijomis rinkinys buvo išleistas 1948 m., vardu "Dainos — Vixeux chants lithuaniens". Taigi matome, kad mūsų autorė tautosakos srityje turi gilesnį patyrimą.

Ta proga dar galime priminti, kad G. Krivickienė yra vienintelė akredituota lietuvių žurnalistė Valstybės Departamente, atstovaujanti Draugo dienraštį ir turinti teisę dalyvauti oficialiose spaudos konferencijose.

ir pasireiškia nepaprastai tiksliam ir pilnam istoriniam fone, kuris, atrodo, pulsuote pulsuoja anų laikų dvasia ir mums perduoda visą jų didingumą ir tragiškumą, jų aistras ir intrygas.

Šalia minėtų moterų iškyla stipriai nubrėžti charakteriai visų tų laikų Lietuvos valdovų: Gediminо, Kęstučio, Jogailos, Vytauto. Šiek tiek senoviška, beveik tarmiška kalba suteikia jiems savitą autentiškumą. Skaitant šias septynias apysakas, ši marga pynė susidedanti iš istorinių faktų, padavimų bei fantazijos nejučiomis susilieja į vientisą vienetą, tarytum vieną ilgą apysaką apie Vytautą, jo šeimos narius ir jo kovas dėl tėvų palikimo. Atmintyje palieka trumpi, bet ryškūs dialogai. Kas iš mūsų beužmirš Vytauto žmoną Oną, tą puošnią baltaveidę ir juodaplaukę kunigaikštienę, kuri beveik penkiasdešimt metų buvo savo garsaus vyro ištikima draugė ir palydovė, dalinosi su juo laime ir nelaime? Kas gali Vytauto ir Onos santykius geriau charakterizuoti kaip Onos žodžiai karalienei Jadvygai: "Mano viešpaties mintys eina į erdves. Aš turiu jį sekti. Kaipgi aš būčiau jo žmona?" (143). Arba kitoj vietoj: "Vytautas taip pageidavo. Jis yra mano viešpats, ir aš lenkiuosi jo valiai Lietuvos reikaluose" (142). Išgirstame ir apie didelį jos širdies skausmą, jos nepajėgumą padovanoti Vytautui įpėdinio: "Leisk man vykti pas Dievo motinos paveikslą Ordino krašte. Jos paveikslas turi didelę galią ir jis suteiks man malonę, kai aš karštai prašysiu . . . Koks yra Vytauto gyvenimo tikslas, jeigu jis neturi paveldėtojo?" (151). Štai girdime Vytautą patį, išdidų ir nesuvaldomų troškimų pilną: "Buvau pabėgėlis. Be žirgo ir kardo nieko neturėjau, o dabar greitai būsiu viešpats nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų! (145). Arba, jeigu kiškelis tupės mano kelyje, mano žirgas neduos vingio dėl jo (145). Štai kalba ordino brolis apie Birutę: "Ji sukėlė prieš mus visus lietuvių dievus, bet mes ja gerbėme, nes ji buvo didi kunigaikštienė" (68). Prisimename Kestučio žodžius raudančiai vaidilutei: "Tylėk, mergaite, mano žmona būsi. Lietuvai galiūnus gimdysi!" (62). Kriviai palaimino jų santuoką ir Birutė tikrai pagimdė Lietuvai galiūną: Vytautą. Bet ji liko ištikima seniesiems dievams ir po Kestučio mirties sugrįžo prie senųjų aukurų. Ausyse skamba senosios kunigaikštienės atsisveikinimo žodžiai savo vaikams: "Mūsų tėvams ir prabočiams buvo palankūs senieji dievai. Ju malone jie tapo didelių plotų valdovai. Negera žemaičiams bei lietuviams išsižadėti senųjų dievu ir užmiršti tai, ka tikėjo mūsų sentėviai!" (77). Ir vėl Vytautas: "Kryžius mus išlaisvina nuo mūsu įkyraus priešo, teutonų riterių ordino! Jis atima ordinui teisę veržtis kardu i Lietuva. Šventam sostui mus privažinus krikščionimis, mūsu įtaka padidės. Mes nešime kryžių totoriams ir savo žirgus girdysime prie Juodųjų jūrų, kaip tai kartą jau darė mano garbingas dėdė Algirdas!" (77). Kiek stiprybės ir nepalaužiamos valios dvelkia iš Vytauto dukters Sofijos asmenybės, kuri, deja nebe kovojo Lietuvos naudai. Rinkinys baigiamas Barboros Radvilaitės ir Emilijos Platerytės biografijomis. Nežiūrint daug didesnio medžiagos gausumo, jų asmenybės taip neišryškėja. Netrūksta ir čia tų atmintinų dialogų: "Prie antros karūnacijos pašauks mane Viešpats Dievas" (244).

Perskaičius visą rinkinį, šiek tiek atsiskleidžia mūsų istorijos raida ir išryškėja įdomūs istoriniai faktai apie kuriuos mes mažai žinojome. Ona nepagimdė Kęstučio dinastijai sosto įpėdinio, kurio trūkumas, po Vytauto mirties, privedė prie naujų ginčų ir karų dėl įpėdinystės (155). Onos ir Vytauto vienintėlė duktė Sofija ištekėjo į Maskvą ir pernešė gediminaičių giminės gabumus Maskvos kunigaikščiams, kurie visais laikais buvo Lietuvos priešai (155). Į akį metasi įdomi paralelė:

Aldona Gediminaitė ir Barbora Radvilaitė, abi ištekėjusios už lenkų sosto įpėdinių ir tapusios lenkų karalienėmis, mirė labai jaunos, nepalikdamos laukiamų sosto įpėdinių — sūnų. Aldonos vyro Kazimiero mirtimi pasibaigė lenkų piastų dinastijos vyriškoji linija. Su Barboros vyro Žygimanto-Augusto mirtimi pasibaigė lenkų karaliaus Jogailos vyriškoji linija. Po Aldonos mirties pasibaigė vos užsimezgęs pirmas bendradarbiavimas tarp Lietuvos ir Lenkijos prieš Ordiną. Po Barboros ir jos vyro Žygimanto-Augusto mirties prasidėjo pirmasis interregnumas ir kartu abiejų valstybių irimas ir vėliau žlugimas.

Autorius tai vadina dinastine tragedija arba savotiška istorine ironija (XII). Jeigu taip nebūtų buvę, Lietuvos istorija gal būtų ėjusi kitokiu keliu?

"Žymios lietuvės moterys" yra vaisius kruopštaus ilgametinio darbo ir kūrybinio bendradarbiavimo. Knyga yra vaizdžiai ir aiškiai parašyta ir skaitoma lengvai bei sklandžiai. Minuso pusėje reikia pažymėti stiliaus nelyguma, kas atsitiko dėl to, kad šiame atvejyje kiekvienas epizodas originaliai buvo parašytas verstas iš svetimos kalbos ir skirtingu stiliumi.

Ev. antroje laidoje galėtume šį rinkinį dar gerokai praplėsti, nesiribojant vien svetimais poetais. Turiu omenyje egzistuojančią Živilę. Galvoju apie karalienę Mortą, Mindaugo žmoną, kurios portretas gražiai tiktų į šių kunigaikštienių bei karalienių galeriją. Atsiras ir kitų.

O gal ši knyga paskatins vieną arba kitą mūsų rašytoją ką nors naujo sukurti.

Skaitykite ir platinkite "MOTERĮ"

ELIZBIETA ANTONOVA,

ŽYMI JAV-ių POETĖ

Rašytoja, filantropė, kalbininkė, paskaitininkė ir poetė Elzbieta Antonova yra pasakiusi, jog niekada pasaulyje nėra sutikusi svetimo žmogaus: kiekviename ji randa brangią, meilės vertą sielą, kiekvienas ją sujaudina savo dvasinėmis savybėmis ir dalia.

Gimusi Pietų Rusijoje, žymaus gydytojo-filantropo šeimoje, gabi Elizbieta buvo mokslinama Rusijoje, Šveicarijoje ir Prancūzijoje (Grenoblyje). Grįžusi gimtinėn Odeson ir pasiruošusi prancūzų k. magistrui, buvo užklupta Didžiosios Revoliucijos ir su visa šeima žiauriai kalinama.

Iš kalėjimo neįtikėtinomis aplinkybėmis ją išgelbėjo jaunas amerikietis Martynas Feinmanas, vedė ir išsivežė į JAV-es. Susilaukė trijų dukrelių, Elibieta su vyru įsikūrė Miami Beach. Jaunystėje rašiusi rusiškai ir prancūziškai, poetinio pripažinimo Elizbieta tesusilaukė, išmokusi anglų kalbą ir ėmusi rašyti angliškai.

Jos poetinė tematika ir apipavidalinimas greitai laimėjo jai poetės garsą: eilėraščiai buvo spausdinami "The Lyric", "Writers Digest" ir daugelyje kitų periodinių ir neperiodinių leidinių, bei poezijos antologijų. Universalia poetė Elizbieta tapo dėl jos eilėraščių formos paprastumo ir turinio gilumo; kiekviena jos poetinė miniatūra — tartum dailus mažas vaismedis, kupinas sodrių minties vaisių, skirtų tau pasigėrėti, taikiai, maloniai nusiteikti, ypač, kai jautiesi vienišas, prislėgtas ir nemylimas. Jos vėliausias 1965 m. poezijos rinkinys yra dedikuotas "Vienišajam, kurio dar nesusitikau", vardu "You lonely one".

Elizbietos Antonovos žodis intymus ir tiesioginis, poetinės priemonės — negausios; dažnai ir meistriškai kar-

• MOTERYS PASAULYJE

Waterbury, Conn., Šv. Juozapo lietuvių parapijos choro 75 metų veiklos sukakties minėjimas atžymėtas koncertu — banketu lapkričio 22 d. 1970 m., Šv. Juozapo salėje. Vadovavo choro dirigentas, kompozitorius Aleksandras J. Aleksis. Malonu pažymėti, kad Lietuvių Moterų Klubas gražiai talkino parengimo darbuose. Klubo uolioji pirm. p. Danutė Venclauskaitė dar pasakė kalbą ir visas choristes apdovanojo gyvomis gėlėmis. Nuotraukoje iškilmės dalyvės. Iš kairės į dešinę — Lietuvos gen. konsulo Aniceto Simučio žmona, ponia **J. Simutienė;** miesto mero žmona, ponia **E. Bergin;** rengimo komiteto bei choro pirm. **M. Andrikytė** ir miesto aldermanė **E. Balandienė.**

Raš. Liūnės Sutemos kūrybai skirtą popietę surengė L. B. Detroite.

Violeta Nešukaitytė, garsi stalo teniso žaidėja iš Toronto, atstovavo Kanadą Britų sporto pirmenybėse Singapūre. Indivdualiose rungtynėse laimėjo ketvirtą vietą. Dvejeto rungtynėse irgi laimėjo ketvirtą vietą su partnere **Elena Sabaliauskaite.**

"Laiškai Lietuviams" — žurnalo surengtame koncerte — literatūros vakare dalyvavo jaunosios poetės: Živilė Bilaišytė, Eglė Juodvalkytė ir Austė Pečiūraitė.

LIETUVIŲ MOTERŲ DAILININKIŲ PARODA

Pirmąją liet. moterų dailininkių parodą Lietuvoje Kaune, surengė Katalikių Organizacijų S-gos Talkos Komitetas 1937 metais. Minint Toronte "Moters" žurnalo sukaktį, prisimintas ir šis, prieš 33 metus įvykęs kultūrinis reiškinys. Ta proga buvo suruošta liet. mot. dail. paroda, išstatyti 28 darbai (tapybos, grafikos, akvarelės ir skulptūros) sekančių dailininkių: E. Docienės, S. Kvietienės, N. Palubinskienės, J. Paukštienės, V. Pazukaitės, V. Stančikaitės, M. Stankūnienės, A. Tamošaitienės, A. Zubienės, H. Žmuidzinienės, M. Žymantienės. Darbus paskolino p. p. S. Butkevičienė, Dociai, Gustainiai, M. Gedvilienė, L. Krupowicz, Kuolai, Lukai, E. Mackevičienė, Kulpavičiai, B. Pabedinskienė, Valiai, Pranciškonų vienuolynas.

Raš. Karolės Pažėraitės naujas romanas Anapilio Papėdėje jau išėjo iš spaudos.

Dail. D. Prusis kūrybos paroda buvo surengta Balzeko muziejuje Čikagoje.

Amerikos Revoliucijos Dukterų D-jos iškilmėse dalyvavo iš k.: p. p. Padzunienė, J. Jerome, S. Semėnienė ("Draugo" mot. skyr. red.), S. Balzekienė, E. Seimes (A. R. D. D. prezidentė), K. Balzekaitė.

tojama frazė įtaigoja mintį. Dėl formos paprastumo ir efektingumo jos eilėraščiai lengvai išverčiami į svetimas kalbas, mėgstami jaunų ir senų, naudojami didaktikai mokyklose.

Gyvenime Elizbieta lygiai tokia, kaip poezijoje: mylinti ir mylima. Nors jau senelė, gyvena intensyviai. Jos socialiniai interesai — begaliniai, noras daryti gera — neišsenkantis. Šeimoje ji, pirmoje vietoje puiki virėja, slaugė ir šeimininkė. Apie poeziją kukliai sako, jog tai jai tiktai "hobby" — laisvalaikio praleidimas.

Nors ir be aukštų literatūrinių ambicijų, Elizbieta Antonova priklauso: Poetry Society of America, National League of American Pen Women, Laramore-Rader Poetry Group ir yra garbės narė eilėje literatūrinių draugijų bei ratelių.

Miami Beach Elizbieta Antonova pažino keletą lietuvių. Ji grožisi lietuvių kalba, istorija, ir labai nudžiugo, sužinojusi, jog pluoštelis jos poezijos buvo išverstas į lietuvių kalbą.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ ORGANIZACIJŲ PASAULINĖ SĄJUNGA (LKMOPS) TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

Baigiantis 1970 m., B. Šlepetytė-Venskuvienė — Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos (LKMOPS) įgaliotinė tarptautiniams ryšiams patiekė Centro Valdybai pranešimą apie tų metų tarptautinę veiklą.

Paminėtini svarbesni 1970 m. LK MOPS atstovavimo tarptautinėje plotmėje momentai:

EUROPOS KATALIKIŲ MOTERŲ SUVAŽIAVIMAS

Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unija (WUCWO) be nuolatinių pasaulinių kongresų, tarptautinių kolokvijumų, studijų dienų, dažnai organizuoja ir paskirų kontinentų suvažiavimus.

Jau kelinti metai iš eilės vyksta Europos katalikių moterų suvažiavimai. 1970 metais toks suvažiavimas įvyko sausio 30 — vasario 4 d. d., Tiltenberge (Olandijoje). Dalyvavo 23-jų Europos kraštų katalikių moterų atstovės, daugiausiai vadovės. Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinę Sąjungą šiame suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė.

Suvažiavimo programa susidarė iš trijų dalių. I. Pirmoji diena buvo skirta ekumeniniam susitikimui ir studijoms. Be Europos katalikių or-jų moterų atstovių, dalyvavo atstovės iš kitų religinių konfesijų (anglikonų Bažnyčios, protestantų, metodistų ir kt.), taip pat Ekumeninės Bažnyčių Tarybos ir Pasaulinės Krikščionių Moterų Unijų Federacijos. Šioje susitikimo dienoje buvo nagrinėti ekumeninio ugdymo klausimai. Paskaitas skaitė: Dr. Maria A. Lucher (Vokietija) "Šv. Rašto rolė ekumeniniame sąjūdyje". Dr. A. Vingiani (Italija) "Katalikų daugumos kraštų ekumeninė rolė" ir R. Vendrik (Olandija) "Ryšiai su netikinčiais". Studijų diena baigta bendromis ekumeninėmis pamaldomis.

II. Kitos suvažiavimo dienos buvo skirtos temai: diskriminacijos ir prietarai moters atžvilgiu socialiniame, politiniame, profesiniame ir šeimyniniame gyvenime. Po šios temos paskaitų (skaitė Dr. Marga Klompe — Olandijos kultūros reikalų ministerė ir Rev. Scharff) įvairiose darbo grupėse išklausyti pranešimai apie esamas padėtis V. Europos kraštuose, diskutuoti ir aptarti konkretūs pasiūlymai situacijoms išlyginti. Sudarytos rezoliucijos buvo pasiųstos visoms V. Europos katalikių moterų organizacijoms, tarptautinėms institucijoms (kaip Jungtinės Tautos, Europos Taryba, Tarptautinis Darbo Biuras ir kt.) bei kaikurių kraštų vyriausybėms.

III. Šio tarptautinio suvažiavimo metu buvo taip pat nagrinėtas katalikės moters vaidmuo Bažnyčios gyvenime Europoje.

Svarstyta katalikės moters atsakomybė naujose Bažnyčios struktūrose ir įgyvendinant "Populum Progressio" enciklikos nurodymus. Paskaitas skaitė: P. Bellosillo (WUCWO pirmininkė — Ispanija) "Moteris Bažnyčioje" ir Vysk. Zwartkruis (Olandija) "Bažnyčios evoliucija ir pastoraciniai bandymai".

Šių svarstymų rezoliucijose buvo iškelta ir sunki religinė padėtis pavergtuose kraštuose, jų tarpe ir Lietuvoje.

Suvažiavimo dalyvės buvo gražiai globojamos Olandijos katalikių moterų, priimtos J. E. Haarlemo Vyskupo Zwartkruis, be to Amsterdamo burmistro — specialiai joms suruoštame pagerbime.

WUCWO TARPT. BIŪRO IR KOMISIJŲ POSĖDŽIAI

Tarptautinio Biūro posėdžiai įvyko 1970 m. balandžio mėn. 6-11 d.d. Paryžiuje ir spalių mėn. 9-11 d.d. Turhoute (Belgijoje). LKMOPS atstovė prie WUCWO visuose posėdžiuose dalyvavo šios didžiulės tarptautinės katalikių organizacijos vadovaujamuose organuose įnešdama daug konstruktyvaus darbo.

Abiejose tarpt. Biūro sesijose galutinai baigta paruošti naujos Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijos Unijos tikslų bei uždavinių gairės, keturių metų veiklos programa ir naujos struktūros projektas.

Be tarpt. Biūro posėdžių, tuo pat metu ir tose pačiose vietovėse vyko WUCWO Komisijų posėdžiai, kuriuose B. Venskuvienė taip pat dalyvavo.

VOKIETIJOS KATALIKIŲ MOTERŲ KONGRESAS

Balandžio mėn. 14-16 d.d. LKMOPS atstovė B. Venskuvienė buvo pakviesta, kaip garbės viešnia, dalyvauti Vokietijos katalikių moterų kongrese Freiburge, kur buvo labai gražiai priimta.

Be aktualiųjų Vokietijos katalikėms klausimų, kongresas atkreipė didelį dėmesį tarptautinės veiklos išryškinimui. Tam programoje buvo skirta ištisa diena, tema: "Mūsų tiltas į pasaulį". Tarptautinei dienai vadovavo Vokietijos senatorė, buv. ministerė Aenne Brauksiepe. Atidarymo posėdyje kongreso dalyvėms buvo pristatytos visos atvykusios garbės viešnios, suminėtas kiekvienas kraštas atskirai. LKMOPS atstovė kongresui pristatyta ypatingai jautriai. Tarp kitų šiltų žodžių, senatorė A. Brauksiepe iškėlė ir tai: "... LKMOPS atstovė B. Venskuvienė gyvena Paryžiuje, bet jos širdis yra nuolat Lietuvoje ir jos veikla bei darbai skirti Lietuvai ... Per ją mes jungiamės šiandien su pavergtaisiais, tai yra taip pat tiltas (šios dienos tema) — Vokietijos į pavergtus kraštus. Labai ačiū, miela Ponia Venskuviene, kad atvykote." Po šio pristatymo kongresui, kalbėjo viešnios. LKMOPS atstovės dėka Lietuvos vardas plačiai nuskambėjo 2000 suvažiavusių Vokietijos katalikių or-jų atstovių tarpe.

EUROPOS PASAULIEČIŲ APAŠTALAVIMO FORUMAS

Birželio mėn. 12-14 d.d. Innsbrucke (Austrijoje) LKMOPS įgaliotinė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė atstovavo Sąjungą Europos pasauliečių apaštalavimo suvažiavime — forume.

Šiame suvažiavime dalyvavo 18-kos Europos kraštų organizacijų atstovai. Forumo tema: "Gyventi viltimi — atsakymas dabarčiai".

Po pagrindinių paskaitų (kurias skaitė Rev. Frisque ir Mgr. Etchegaray), dalyviai susibūrę 10 darbo grupėse diskutavo dabarties problemas (kaip politikos srityje, migracijos, moters padėties, buto, mitybos ir kt.) bei Bažnyčios — po II-jo Vatikano suvažiavimo.

Su dideliu atsidėjimu suvažiavime ieškota ir spręsta, kaip kuo geriausiai — vadovaujantis viltimi — įgyvendinti savo, kaip pasauliečių apaštalavimo, misiją komplikuotame ir vis kintančiame šių dienų pasaulyje ir Bažnyčioje.

Suvažiavime taip pat diskutuoti ir priimti nauji Europos pasauliečių apaštalavimo forumo statutai. Nutarta suvažiavimus organizuoti kas dveji metai.

SUSITIKIMAS SU AMERIKIEČIŲ ATSTOVĖMIS JUNGTINĖSE TAUTOSE

LKMOPS įgaliotinė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė praeitą vasarą lankėsi J. A. V-bėse. Čia rugpjūčio mėn. 25 d. LKMOPS Centro Valdybos posėdyje padarė pranešimą apie tarptautinę veiklą.

Savo buvimo metu New Yorke B. Venskuvienė, drauge su LKMOPS Centro Valdybos pirmininke Dr. A. Šlepetyte-Janačiene, buvo pakviestos W U C W O ir amerikiečių atstovių Jungtinėse Tautose C. Schaefer ir Dr. Zizzamia pietų, kurių metu buvo plačiai painformuota ir išsikalbėta pavergtos Lietuvos, LKMOPS ir WUC WO veiklos klausimais.

PASAULINIS KATALIKIŲ MOTERŲ SUVAŽIAVIMAS

Turhoute (Belgijoje) spalių mėn. 12-14 d.d. įvyko Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos suorganizuotas tarptautinis kolokvijumas moters asmenybės ugdymo klausimais.

Po tarptautinio kolokvijumo, ten pat spalio mėn. 16-20 d.d. įvyko pasaulinis katalikių moterų organizacijų atstovių suvažiavimas. Dalyvavo atstovės iš 65-kių pasaulio kraštų.

Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinę Sąjungą tarptautiniame kolokvijume ir pasauliniame katalikių moterų suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė (iš Paryžiaus) ir V. Žemaitienė (iš Romos).

Tarptautinio kolokvijumo pagrindinės paskaitos buvo šios: "Naujasis žmogus" (skaitė Rev. Russo — Prancūzija), "Naujasis moters vaizdas" (Dr. Yvonne Pelle-Douel — Prancūzija) ir "Auklėjimas, kaip žmogaus išlaisvinimo procesas" (skaitė Rev. Caramuru — Brazilija). Paskaitų temos

diskutuotos 9 darbo grupėse — paskirai prancūzų, anglų, vokiečių ir ispanų kalbomis. Padaryta eilė nutarimų ir rezoliucijų.

Pasauliniame katalikių moterų or-jų atstovių suvažiavime priimta WUCWO keturių metų veiklos programa (liečianti daugiausia moters asmenybės ugdymo klausimus), iškelta katalikės moters atsakomybė Bažnyčios gyvenime, būtinybė labiau negu bet kada šių dienų pasaulyje išryškinti pasaulinį ir katalikišką WUCWO vaidmenį, toliau palaikyti glaudžius ryšius su kitomis tarptautinėmis organizacijomis bei institucijomis tiesioginiu darbu ir savo patyrimo įnašu.

Per tarptautinį kolokvijumą ir pasaulinį katalikių moterų suvažiavimą daug laiko skirta eucharistiniam susitelkimui — Šv. Mišioms, kurios vyko kiekvieną dieną specialiomis intencijomis. Spalio mėn. 11 d. atlaikytos Šv. Mišios už Tylos Bažnyčią.

Pasaulinio katalikių moterų organizacijų suvažiavimo dalyves priėmė Belgijos karalienė Fabiola ir Bruges provincijos (kur suvažiavimas vyko) gubernatorius.

PUIKUS KONCERTAS

Montrealio L. K. M. d-jos surengtas koncertas praėjo su dideliu pasisekimu. Programą išpildė viešnia iš Philadelphijos **sol. Ona Pliuškonienė,** plačios skalės mezzosopranas, kuri žavėjo publiką ne tik dainavimu, bet ir sava naturalia ir patrauklia išvaizda. Dainų repertuaras buvo įdomus ir gerai atliktas. Programoje taip pat dalyvavo poetas **Henrikas Nagys,** kaip ir visuomet užvaldęs klausytojų dėmesį. Šis aukšto lygio dainų ir dailiojo žodžio vakaras ilgai liks visų atmintyje.

Dr. Ilona Gražytė, Montrealyje skaitė paskaitą "Modernioji Moteris", paskaitą surengė L. K. Mot. dr-jos skyrius.

Prisikėlimo par. L. K. Mot. D-jos skyriaus nauja valdyba iš k.: **A. Slapšienė** (social. reik.), **L. Murauskienė** (pirmininkė), Dvasios Vadas **kun. P. Barius, O.F.M., B. Sapijonienė** (vicepirmininkė), stovi iš k.: **A. Genčiuvienė** (sekretorė), **S. Dervinienė** (pareng. reik.), **B. Vaitiekūnienė** (iždinin.), **V. Misevičienė** (social, reik.), **I. Žemaitienė** (pareng. reik.), **S. Valatkienė** (pareng. reik.), **S. Matulevičienė** (reviz. kom.), **D. Keršienė** (rev. kom.), **S. Miniotienė** (r. kom.)

KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOS PRISIKĖLIMO PARAPIJOS SKYRIAUS 1970 METŲ VEIKLOS APŽVALGA

Metai žmogaus gyvenime netrunka prabėgti, bet tik pažvelgus atgal matosi, kokį pėdsaką ar vagą jie išvarė. Ar buvo tik šiaip plūduriuota be aiškaus tikslo, ar vykdyti reikšmingi planai, užsimojimai.

Draugijos gyvenime, kur grupė žmonių sueina tam tikriems planams atlikti, yra panašiai. Kas nuveikta parodo rezultatai.

Draugijos darbų pasisekimas daug priklauso nuo valdybos sumanumo ir narių kooperavimo. Prisik. parap. skyrius gali pasididžiuoti ir pasidžiaugti tikrai vaisingais pereitų metų veiklos atsiekimais kaip tik dėl dviejų minėtų priežasčių — ypatingai darbščios valdybos ir nuoširdžios narių talkos.

Per 1970 m. valdyba turėjo 12 posėdžių, kuriuose be vald. narių dalyvavo dv. vadas kleb. P. Barius, O.F.M., buvo nustatomos veikimo gairės, aptariami įvairūs planai. Reikia pasidžiaugti, kad dėka ypatingai sumanios ir energingos pirmininkės bei narių nuoširdaus susiklausymo, pasiekta viskas, kas užsibrėžta. Ypatinga padėka priklauso dv. vadui už nuoširdžius ir išmintingus patarimus bei visokeriopą globą, kas davė valdybai daug moralinės paramos.

Visuotinių narių susirinkimų buvo 7, kurie vykdavo sekmadieniais po 11.15 val. mišių, parap. parodų salėj. Atsilankiusios narės ir viešnios, besivaišindamos kava ir pyragais, turėdavo progos jaukiai pabendrauti. Su dėkingumu prisimename nares, kurios taip mielai kepė pyragus ir aukojo fantus loterijai.

Susirinkimuose be einamųjų reikalų vykdavo įvairios paskaitos. Kun. Vėželis, O.F.M. kalbėjo apie misijas Korėjoje. Dr. A. Lukienė-Užupienė informavo apie "Moters amžiaus pasikeitimo laikotarpį". Kun. Stanley iš Our Lady of Mercy rekolekcijų namų rodė skaidres. Moterų popietės metu vyko skyr. suorganizuotas įdomus simpoziumas tema "Praraja tarp jaunosios ir senosios kartos — ar ji yra?". Simpoziumo dalyvėmis buvo — sociologė S. Butkevičienė, pedagogė E. Krikščiūnienė, jaunimo atstovė stud. R. Urbonaitė, moderatorė — I. Kairienė. Skyriaus metinės šventės proga kalbėjo seselė Ignė Marijošiūtė apie Bažnyčios naująsias reformas.

Susirinkimų proga visuomet būdavo užprašomos mišios narių intencija; taip pat metų bėgyje užprašytos mišios už mirusius narių artimuosius.

Iš ypatingai svarbių skyriaus darbų paminėtinas uždarų savaitgalio rekolekcijų organizavimas moterims ir mergaitėms. Ką gauna žmogus, netrukdomai pabuvęs porą dieną ypatingoje Dievo artumoje, tegali pasakyti tik tą išgyvenęs. Rekolekcijos vyko jaukiuose rekolekcijų namuose Port Credit, Ont. Dalyvavo 44 moterys, rekolekcijas pravedant prelatui V. Balčiūnui.

Iš skyriaus ruoštų parengimų paminėtinas: tradicinis Užgavėnių Balius; talkinta Parap. Tarybos visuomeninei sekcijai organizuojant vartotų rūbų išpardavimą ir ruošiant pietus, tikslu sukelti lėšų parapijai; pagelbėta Tau-

Aldona Kuolienė, Prisikėlimo par. skyriaus šventės metu.

tos Fondui renkant aukas Vasario 16 d. proga; talkinta Katalikų Vyrų Drjos suruoštose vaišėse po Kristaus Karaliaus minėjimo; talkinta Kat. Mot. centro valdybai suvažiavimo metu, per susirinkimą ir vaišes. Ir dar kitais atvejais, kur tik buvo prašyta, skyrius niekad neatsakė savo pagalbos.

Suruošta: Pr. Baltuonio šakninių skulptūrų ir dail. Nijolės Palubinskienės litografijos ir tapybos darbų parodos; suorganizuoti dirbtinų plaukų-perukų ir Tupperware plastikinių indų demonstravimai ir pardavimai; pravesti siuvimo kursai kolonijos moterims, kuriuose maloniai sutiko mokyti L. Imbrasienė ir M. Tamulaitienė. Skyrius atstovavo ir sveikino Šv. Jono pašalpinę dr-ją jos 50 m. jubiliejaus proga, taip pat O. Jonaitienę, 70 m. amžiaus pagerbime.

Per metus turėta $2,305.08 pajamų, iš kurių aukota — parapijai $410.00, "Aušros" sporto klubui $50.00, Maironio Vardo Šeštad. Mokyklai $25.00, savaitraščiui "Tėviškės Žiburiai" $25.00, Šv. Augustino kunigų seminarijai $25.00, misijoms per Tėv. Vėželį, O.F.M. $40.00, ateitininkų jaun. organizacijai $25.00. Socialiniams reikalams išleista $175.00. (Čia įeina ligonių lankymas bei vargan patekusių šeimų šelpimas). Aplankyta 70 ligonių ir senelių, nunešant dovanėles.

1970 m. valdybos sąstatas: dv. vadas kun. P. Barius, O. F. M., pirmininkė A. Kuolienė, vice-pirm. I. Žemaitienė, sekr. L. Murauskienė, iždininkė B. Vaitiekūnienė, socialinių reikalų sekcijos narės: B. Sapijonienė ir S. Laurušaitienė, parengimų sekc. narės: S. Valatkienė, A. Genčiuvienė ir O. Žemaitaitienė ir koresp. B. Danaitienė.

Užverčiant visų metų veiklos lapą, norisi pasidžiaugti, kad daug padaryta. Kas įvyktų parapijos ir kolonijos gyvenime, jei nebūtų tokių artimo meilei pasišventusių organizacijų ir jose dirbančių žmonių? Darbai tekalba už juos pačius.

B. Danaitienė

Dr. O. Gustainienė, kalba laike "Moters" minėjimo.

PAMINĖTA "MOTERS" ŽURNALO SUKAKTIS

Šių metų vasario mėn. 27 d. Prisikėlimo par. salėje įvyko iškilminga vakarienė, buvo paminėta žurnalo išleidimo, Lietuvoje 50 metų ir Kanadoje 15 metų, sukaktis. Dalyvavo kviestiniai svečiai, bendradarbiai ir prieteliai. Pagrindinę kalbą pasakė ir programą pravedė K. L. K. M. D-jos c. v. pirm. dr. O. Gustainienė, žodžiu sveikino L. Gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas, "Tėviškės Žiburių" redaktorius dr. P. Gaida, L. Kat. Centr. pirm. dr. J. Sungaila, d-jos dvasios vadas kun. P. Barius, O.F.M. Raštu sveikino: vysk. A. Deksnys, KLB pirm. dr. S. Čepas, p. M. Galdikienė, dr. O. Labanauskaitė, R. Petronienė, ses. M. Augusta ir kiti. Žurnalo kolektyvo vardu kalbėjo redaktorė M. Kulpavičienė. Nusipelniusios žurnalo darbuotojos pasveikintos: Z. Daugvainienė, B. Pabedinskienė ir N. Kulpavičienė.

Linksmąją dalį pravedė I. Kairienė, A. Kuolienė ir A. Sungailienė pagal "moterų išsilaisvinimo" šūkį. Po to vyko vaišės, kurias paruošė dr-jos narės. Minėjimas praėjo kultūringoje ir jaukioje nuotaikoje.

Kun. dr. P. Gaida, "Tėviškės Žiburių" redaktorius.

"MOTERIS" ŽURNALUI

(50-ties metų sukakties proga)

Penkiasdešimt rožių žurnalui garbingam,
Penkiasdešimts rožių kas jį puoselėja . . .
Penkiasdešimts rožių Jūs stalui vaišingam,
Penkiasdešimts rožių ir glėbiams globėjų.

Milijonai rožių kankinei Lietuvai,
Kuri išaugino dukras idealų!
Takais erškėčiuotais jos eina ir kliūva,
Bet vis neša liepsną garbingo žurnalo.

Liepsnoki liepsnele, drąsiomis liepsnomis,
Ligi dasineši lig aušrų auksinių!
Įžiebsi ten žvaigždę tremtinės varsomis,
Pasieksi karūną metų deimantinių.

Šiandien džiaugsma šventė,
bet kas sieloj tavo? . . .
Kas kielikuos tavo, ar ne ašarėlės? . . .
Nes tavo lopšelį vargai konfiskavo —
Grandiniuose tūno . . . tavo tėviškėlė.

Bet ryžtas už tave! Ištvermė ir ūpas!
Varpai laisvę šaukia ir Smūtkeliai moja!
Už tėviškę tavo visi šilai klūpo!
Žaros deimantinės vilčių šakas kloja.

Marija Aukštaitė

Svečiai vaišinasi.

"Moters" žurnalo minėjimo rengėjos ir svečiai (visos nuotraukos M. Pranevičiaus).

K. L. K. M. D-jos centro valdyba, iš k.: A. Kuolienė – sekretorė, Z. Daugvainienė – vicepirmininkė, dr. O. Gustainienė – pirmininkė, I. Žemaitienė, S. Laurušaitienė, A. Šimkevičienė, dv. vadas kun. P. Barius O. F. M., (trūksta S. Petraitienės– iždininkės).

Iš k.: p. p. A. Sungailienė, J. Kralikauskas, N. Kulpavičienė, P. Alšėnas, R. Kralikauskienė, dr. J. Sungaila, J. Matulionis.

"Moters" kolektyvas, iš k.: Z. Didžbalienė, B. Pabedinskienė, Z. Daugvainienė, L. Murauskienė, N. Kulpavičienė, A. Yčienė, E. Krikščiūnienė, I. Kairienė.

Iš k.: p. p. V. Anysienė, dr. M. Anysas, konsulas dr. J. Žmuidzinas, H. Žmudzinienė, kun. dr. P. Gaida, dr. O. Gustainienė, dr. A. Kulpavičius, N. Kulpavičienė, dr. J. Sungaila.

Iš. k.: p. p. B. Pabedinskienė, P. Murauskas, L. Murauskienė, Kvietys, S. Kvietienė, dr. E. Norvaišienė, A. Šmigelskienė, A. Šmigelskis.

POP MENAS

Pop menas iš viso modernaus meno judėjimo susilaukė daugiausia kontraversijos. Kas tas pop menas? Ką jis nori išreikšti? Tie klausimai dažnai iškyla eiliniam meno stebėtojui. Pop menas gyvai reflektuoja amerikoniško gyvenimo apraišką, paremtą industrija, masine gamyba, reklama. Jis parodo peisažą, kuris galimas pamatyti tik Amerikoje. Coca Cola, masiniai pagaminti automobiliai, "rock and roll", maisto skardinės, televizija, filmų žvaigždės, "hamburgers" reprezentuoja tą naują pasaulį, kuriame pasigendame praeities grožio ir elegancijos. Pop menas yra estetinė išraiška to naujo istorinio posūkio. Demokratiškas, pilnas savimi pasitikėjimo, ir gyvybingumo pop menas priima šiandieninį gyvenimą, koks jis yra. Su pop judėjimu amerikoniškas menas pirmą kartą patampa universalus.

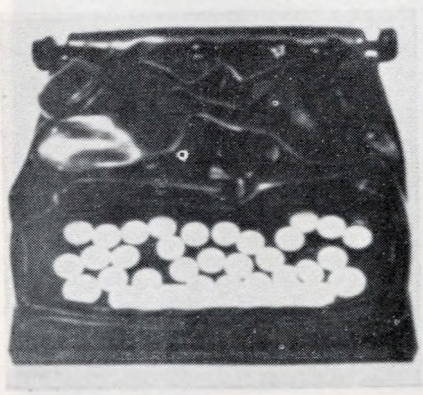
Paskutinius dvidešimtį metų meno sceną dominavo abstraktinis ekspresionizmas, kuris išreiškė dailininko išgyventą viziją, neturinčią nieko bendro su gyvenimo realybe. To sąjūdžio įtakoje menas patapo nuoširdus, nesurištas su jokiais įsipareigojimais. Asmeniškas, intensyvus, lyriškas, abstraktus ekspresionizmas paruošė dirvą estetiškai tiesai ir laisvei, kurioje pop menas patapo įmanomas.

Kaip šių laikų kompozitorius negali kurti Mozarto stiliumi, taip ir menininkas negali kartoti praeities stilių. Kiekvienos generacijos menininkai stengiasi surasti išraišką, kuri pavaizduotų jo meto gyvenimo realybę.

Pop menas yra priešingybė abstraktiniam. Jis neišreiškia menininko asmeninių pergyvenimų, bet brutalų realybės supratimą ir pavaizdavimą. Pop menas yra anonimiškas, ne asmeniškas. Pop menininkas jieško grožio vulgarioj ir banalioj aplinkoj, stengdamasis atvaizduoti besikeičiančio pasaulio sukurtą naują realybę.

Pop judėjimą geriausiai suprasime susipažinę su keliais jį atstovaujančiais menininkais. Jų darbai individualūs, juos riša bendra tematika ir estetiškas interesas kasdieninio gyvenimo reiškiniams.

Roy Lichtenstein žinomas savo "cartoon" piešiniais. Tai ne nauja tema, bet Lichtenstein surado naują potencialą, intelektualiai atpažindamas naujas galimybes. Jo kūrinių pirmoji paroda sukėlė didžiausią audrą. Kaikurie dailininkai net grasino jo paveikslus sunaikinti, jis buvo apšauktas blogiausiu dailininku Amerikoje. Palaipsniui Lichtenstein susilaukė pripažinimo. Jis "cartoon" technikoj sukūrė serijas paveikslų įvairiomis temomis, sujungdamas literatūrinę žodžių prasmę su vaizdine.

Andy Warhol menas yra dar drąsesnis. Panaudodamas mechanišką techniką, jis mėgina savo kūriniuose neparodyti asmeniškumo ir jautrumo. Jo nuomone dailininkas tai lyg mašina rekorduojanti naują pasaulį vykstančią realybę. Filmų žvaigždės Marilyn Manroe portretas yra tipingas jo darbas. Iš pirmo žvilgsnio rėkiančių spalvų portretas atrodo vulgarus. Andy Warhol interpretacija parodo žvaigždę kaip komercinę publikos nuosavybę. Mes galim ją mėgti ar nemėgti, bet negalim jos buvimo paneigti. Ji dalis mūsų aplinkos, kaip esamo peisažo fragmentas. Jos fotografijos tiek kartų matytos filmuose, reklamose, žurnaluose, kad jos, kaip moters, portretas mūsų akyse nutolęs nuo realybės, lieka tik kaukė. Tą tragiška transformaciją Warhol sugeba parodyti mažame portrete.

Kitas žinomas pop dailininkas yra Tom Wesselmann. Jo priėjimas prie meno yra klasiškas, beveik moksliškas. Jis sakosi daug išmokęs iš Matisse, valandomis studijuodamas jo paveikslus. Wesselmann skiria daugiausia dėmesio kompozicijai. Jis stengiasi surasti naujus sprendimus iškelti dabartinei tikrovei. Kritikai pripažįsta jo mena kaip balansą tarp realių ir abstraktinių aspektų. Jis užfiksuoja tą realybę, jai priduodamas kontemporary atspalvį.

Svarbiausia pop meno charakteristika yra gyvybingumas ir vaizdinis stiprumas. James Rosenquist turi poetišką ir jautria vaizduotę. Iš savo asmeninių pergyvenimų jis sukūrė savitą stilių. Rosenquist buvo pavadintas reklaminių plakatų kūrėju. Gigantiškos komercinės reklamos jam yra lyg simbolis greitai besiplečiančio pasaulio. Jo mene atsispindi dabartinio gyvenimo ironija ir didingumas.

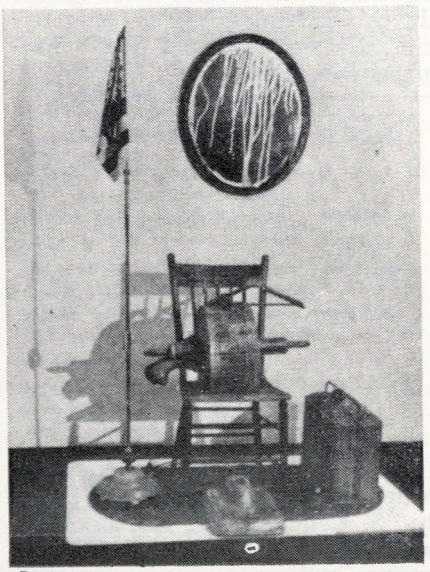
Be abejo pop menas iššaukė visa eilę dailininku, mėginančių išnaudoti naujas galimybes. Tas naujas judėjimas pakeitė ir meno galerijų ir parodu savoką. Parodos nesiriboja vieno dailininko paskutinių darbu rinkiniu. Dažnai grupė menininkų sutelkia savo kūrinius pagal vieną temą. Viena paroda buvo įruošta kaip krautuvė, kurioje buvo išstatyti kelių dailininkų darbai: piramidė sriubos skardinių, emaliuoti vaisiai ir daržovės, kepto kalakuto paveikslas, vaškinės žuvys, sūrio, duonos imitacijos ir t.t. Tokia paroda parodo naujojo judėjimo gyvybinguma ir išradinguma. Nesvarbu kaip mes priimsime pop meną, turime pripažinti, kad jis tikrai pakeitė meno pasaulį, duodamas daugiau dinamiškumo ir įvairumo.

* * *

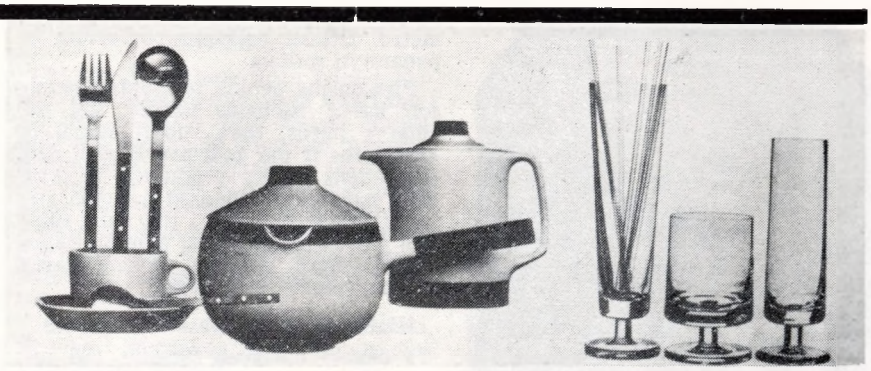

* * *

• Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

Mozūrėlis — Čigonas

6 kiaušiniai,
2 puodukai cukraus,
1 puodukas miltų,
½ svaro korinkų,
½ svaro razinų,
½ svaro saldžių migdolų,
cinamono, gvazdikėlių ir apelsino žievelės.

Kiaušinius gerai ištrinti su cukrum, įpilti puoduką miltų. Ir vėl išmaišyti. Vaisius perplauti ir gerai nusausinti. Migdolus sukapoti. Cinamoną, gvazdikėlius sumalti ar sugrūsti. Viską sudėti į ištrintą masę, dadedant apelsino tarkuotą žievelę. Gerai išmaišius supilti į ketvirtainę formą, ištiestą vaškiniu popierium ir pateptą riebalais. Formoje masė turėtų būti per pirštą storumo. Kepti prie vidutinio karščio 350°, maždaug 30-40 minučių. Iškeptą ir atvėsusį puošti šokoladine mase ir migdolais.

Jello kiaušiniai

4-5 kiaušinio lukštai,
1 pakelis jello.

Kiaušinius pradurti ir išpūsti. Tada vieną skylutę užklijuoti, o kitą truputi pralupti, kad būtų galima įpilti jello. Jello išleisti pagal pakelio nurodymus, tik sumažinti kiekį vandens ½ puoduko, nes jello sustingęs turi būti kietesnis. Atvėsus supilti į paruoštus kiaušinio lukštus (sustatytus į kiaušinių indelius ar kiaušinių kartoną). Velykoms galima didinti proporciją, naudojant skirtingų spalvų jello. Nulupus lukštą tinka papuošimams tortų, salotų ar prie šaltų mėsų. Juos galima pjauti pusiau ar apvaliomis riekutėmis.

Karbonadai su grybais

4 plonai supjaustyti karbonadai,
2 vidutinės bulvės,
2 svogūnai,
¼ svaro šviežių grybų,
1 dėžutė kondensuotos grybų sriubos (cream of mushroom),
oregono, druskos ir pipirų.

Nupjauti riebalus nuo karbonadų ir sudėti į keptuvę. Tuose riebaluose apkepinti karbonadus iš abiejų pusių.

Nuskustas bulves ir nuluptus svogūnus supjaustyti plonomis riekutėmis. Taip pat ir nuplautus grybus.

Stiklinėme kepimo inde sudėti eilutėmis bulves, svogūnus ir grybus. Užpilti grybų sriubą ir truputį užberti oregono, pipirų ir druskos. Ant viršaus uždėti apkepintus karbonadus. Uždengus kepti krosnyje prie 350° apie vieną valandą.

Kepti ryžiai

1 puodukas ilgo grūdo ryžių (long grain),
2½ puoduko karšto vandens,
¼ šaukštelio druskos,
1 šaukštas alyvos,
1 šaukštas kapotų svogūnų.

Supilti ryžius į keptuvę su alyva ir ant vidutinio karščio pakepinti apie 20 minučių vis pajudinant, kad neprisviltų. Tada supilti į stiklinį kepimo indą, užpilti vandeniu, užberti druska ir svogūnais. Gerai išmaišyti ir uždengus kepti prie 350° apie valandą laiko ar kol ryžiai bus minkšti.

Kepti bananai

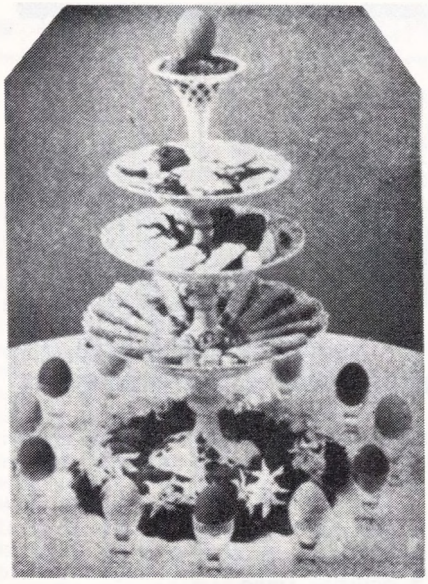
2 prinokę bananai,
2 šaukštai sviesto,
2 šaukštai romo,
rudo cukraus.

Bananus nulupti ir perpjauti išilgai. Ištirpinti sviestą ir supilti į mažą kepimo indą. Sudėti bananus ir kepti prie 400° apie 15 minučių. Tada apiberti rudu cukrum ir dar grąžinti į krosnį, kol cukrus ištirps ir susijungs su sviestu. Prieš duodant į stalą užpilti romu. Duoti karštus.

Ketvirtainiai su uogiene

2 puodukai miltų,
½ šaukštelio kepimo miltelių,

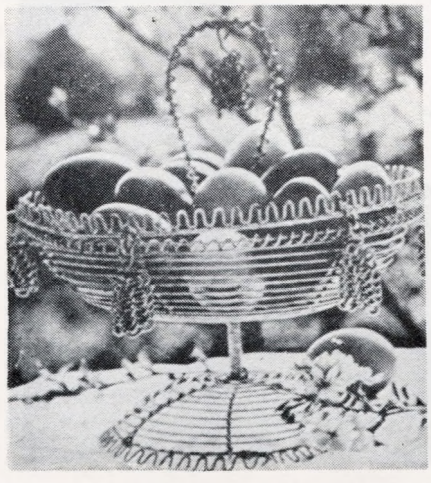
¾ puoduko sviesto,
2 šaukšteliai vanilės,
1 kiaušinis,
uogienės.

Miltus su kepimo milteliais persijoti. Sviestą su vanile ištrinti ir įplakti kiaušinį. Patrynus įmaišyti miltus. Masę išversti ant miltais pabarstytos lentos. Padalyti į keturias dalis. Iš tų ketvirčių suformuoti pailgus plonus kepalėlius. per vidurį įpjauti ¼ inčo gilumo griovelį, i kurį įdėti uogienės. Įkaitinti krosnį iki 350° ir kepti sudėjus ant sausainių kepimo skardos. Palikti apie 4 inčų tarpus. Kepti 15-20 minučių. Kol šilti supjaustyti ketvirtainiais.

Obuolių sunkos pyragas

2 puodukai miltų,
2 šaukšteliai kepimo miltelių,
¼ šaukštelio kepimo sodos,
½ šaukštelio muškato riešuto (nutmeg)
½ šaukštelio cinamono,
½ puoduko riebalų,
1½ puoduko laisvai supilto rudo cukraus,
2 kiaušiniai,
½ puoduko obuolių sunkos,
½ puoduko pieno,
1 puodukas kapotų riešutų.

Krosnį įkaitinti iki 350°, ištepti riebalais dvi apvalias formas 8 inčų diametro. Ištiesti vaškiniu popierium ir pabarstyti miltais.

Pirmuosius penkis produktus persijoti kartu. Riebalus ištrinti, kol pasidarys purūs, tada sudėti cukrų ir kiaušinius ir dar patrinti. Paskui dėti pakaitomis sausus produktus ir skysčius, pabaigoje sudedant kapotus riešutus. Masę padalinti į dvi dalis supilant į dvi formas. Kepti apie 30 minučių. Pertepti uogiene ar mėgstamu kremu (plakta grietinėle).

Kiaulienos Kepsnys su aprikosais

1 dėžutė aprikosų puselių (28 uncijų),
5 svarai kiaulienos mėsos,
¾ puoduko kapotų salierų,
½ puoduko sviesto,
½ puoduko razinų,
½ šaukštelio druskos,
⅛ šaukštelio "ginger",
2 puodukai vandens,
2 puodukai ryžių (instant).

Nusunkti aprikosus ir pasilikti sunką. Kiaulieną įdėti į kepimo indą ir kepti apie 3½ valandos, retkarčiais palaistant aprikosų sunka. Apie 20 minučių prieš duodant į stalą, aprikosus supjaustyti į ketvirtadalius. Pakepinti salierus keptuvėje, įdėjus sviesto, kol suminkštės; dadėti aprikosus, razinas, druską, ginger ir vandenį. Leisti užvirti, suberti ryžius, pamaišius uždengti ir nuėmus nuo ugnies leisti pastovėti 5 minutes. Duoti į stalą su kiaulienos kepsniu.

Kepta avies šlaunis

5 svarų avies šlaunis,
1 šaukštas druskos,
1 šaukštelis juodų pipirų,
2 skiltelės česnako, sumalto ar sutrinto,
1 šaukštelis "rosemary".

Mėsą ištrinti su prieskoniais ir leisti pastovėti valandą laiko. Tada mėsą dėti į kepimo indą ir kepti krosnyje apie 2½ valandos prie 350°. Dažnai laistyti išbėgusia iš mėsos sunka. Duoti su marinuotais ar tušintais burokėliais ir keptomis bulvėmis.

Jautienos kepsnys

4 svarai jautienos mėsos,
2 šaukštai sviesto,
6 šaukštai sausos svogūnų sriubos miltelių (onion soup mix),
6 vidutinės bulvės,
6 vidutinės morkos.

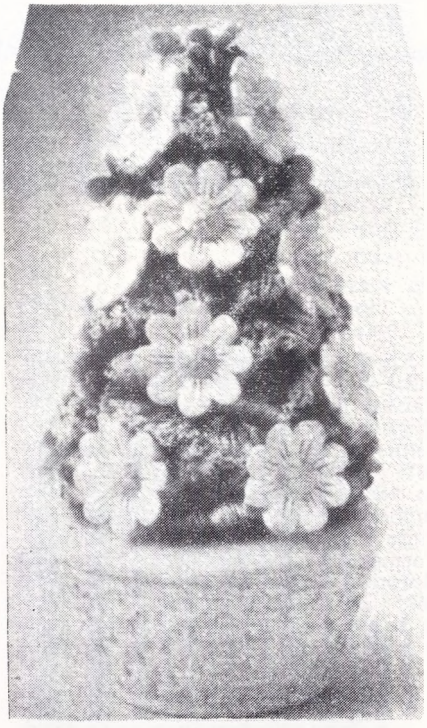
Sviestą išleisti didelėje keptuvėje. Įdėti mėsą ir apkepinti iš visų pusių. Atplėšti didelį lapą aliuminijaus popierio ir ant jo paberti pusę svogūnų sriubos miltelių. Uždėti mėsą, o likusius miltelius užberti ant viršaus. Popierį aplenkti ir gerai užspaudyti. Įdėti į kepimo indą ir kepti krosnyje apie 3 valandas prie 325°. Perpjauti nuskustas bulves ir morkas pusiau, sudėti į kepimo indą apie valandą prieš baigiant mėsai kepti, uždedant truputį riebalų, vandens ir prieskonių. Apie 20 minučių prieš baigiant kepti atvynioti nuo mėsos popierį ir atversti, leisti kepsniui paruduoti. Duoti su iškepusiomis karštomis morkomis ir bulvėmis.

Bavariškas pyragas

1 pakelis šaldytų braškių (15 uncijų),
1 mažas pakelis jello,
2 šaukšteliai citrinos sunkos,
1 pakelis "dream whip",

Bavariškas kiautas (pie shell).

Nusunkti braškes tiek, kad susidarytų puodukas skysčio, galima dadėti vandens. Užvirinti, sudėti pakelį jello ir maišyti kol ištirps. Dadėti ⅓ puoduko vandens ir citrinos rugšties. Išplakti dream whip pagal pakelio nurodymus. Įmaišyti braškes ir supilti į atvėsusį jello. Supilti į kiautą ir leisti atšalti ir sustingti.

Čekiškas riešutinis tortas

70 uncijų maltų riešutų,
2 šaukštai krakmolo,
6 kiaušiniai,
2 pakeliai vanilės cukraus,
½ citrinos — sunka ir tarkuota žievė,
2 pakeliai vanilinio pudingo (maišomo šaltai),
3 puodukai pieno,
1 puodelis plakamos grietinėlės 50 uncijų plonai pjaustytų migdolų papuošimui.

Tarkuotus riešutus sumaišyti su krakmolu. Kiaušinio trynius sumaišyti su cukrumi, sudėti vanilinį cukrų, citrinos tarkuotą žievę ir sunką, viską gerai išplakti (su elektrine mašina 5 min.), kol pasidarys putos. Išplakti baltymus ir užpilti ant išplaktų trynių, viršuje pabarstyti maišytus riešutus su krakmolu. Viską lengvai sukant sumaišyti. Kepimo formą patepti sviestu ir pabarstyti miltais; supilti paruoštą tešlą ir kepti valandą lengvoje temperatūroje.

Paruošti pudingą (sumaišant su kambario temperatūros pienu). Išplakti grietinėlę ir sumaišyti su pudingu. Šiuo kremu pertepti atšaldytą ir pusiau perpjautą tortą. Likusiu kremu patepti torto viršų ir šonus. Papuošti krosnyje padžiovintais migdolais. Tortą servuoti labai šaltą.

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

Paskutinė Chanel paroda

Klasinių linijų Chanel stiliaus rūbai, paruošti pačios Coco Chanel, bus demonstruojami pavasarinėje madų parodoje paskutinį kartą.

87 metų amžiaus Coco neįprastu jai būdu paruošė savo paskutinę parodą laiku ir iš anksto. Chanel buvo nepaprastai kruopšti ir, siekdama tobulumo, dažnai pakeisdavo savo modelius dvi dienas prieš parodą. Šį kartą ji baigė paruošimus prieš pat savo mirtį. Coco mirė sekmadienį,, sausio 10 dieną, savo bute, Ritz hotelyje, Paryžiuje.

Į jos laidotuves susirinko tūkstantinė paryžiečių minia, pagerbti moterį, kurios vardas taip glaudžiai rišosi su grakštumu, stiliumi, elegancija ir kvepalais.

GERIAUSIAI BESIRENGIANČIOS MOTERYS

Begum Aga Khan, britų kilmės Musulmonų dvasinio vado Aga Khan žmona, buvo išrinkta 1970 metais geriausiai besirengiančia moterim pasauly. Įdomu, kad į 12 geriausiai apsirengusių moterų eiles nepateko nei prezidento Nixono žmona, nei jo dukterys.

Šitie rinkimai pravedami pasiunčiant anketas 2 tūkstančiams madų ekspertų, teatralų ir socialinių viršūnių atstovams.

Antra vieta atiteko poniai Ahmed, Maroko ambasadoriaus Jungtinėms Valstybėms žmonai.

Trečioji — Diahann Carroll, dainininkė ir televizijos žvaigždė.

Ketvirtoji — prancūzų aktorė Catherine Deneuve.

Penktoji — italė Sophia Loren.

Šeštoji — ponia Denise Minelli, gyvenanti San Francisco.

Septintoji — ponia Pompidou, Prancūzijos prezidento žmona.

Aštuntoji — ponia Pistell, buvusioji Markize Caroll de Portago.

Devintoji — ponia Reagan, Kalifornijos gubernatoriaus žmona.

Dešimtoji — ponia Reed, turtuolio Charles Engelhard duktė.

Vienuoliktoji — ponia Revson, Revlon kosmetikos fabrikų savininko žmona.

Dvyliktoji — ponia Harilaos Theodoracopulos, Amerikoje gimusi Betsy Pickering ir dabar ištekėjusi už graikų laivų magnato.

Kiekvienais metais dalis nuolatos laiminčių pirmąsias vietas šiose varžybose moterų perkeliama į taip vadinamą "hall of fame". Iš tokių garsenybių atžymėtinos yra Britų karalienė Elzbieta, Windsoro kunigaikštienė, Jacqueline Kennedy ir Monaco princesė Grace.

APIE SPALVAS

Kanadietė madų korespondentė Diana Richards, nežinodama ką greitomis apsirengti, eidama į koktailį, pasirinko "saugią" dviejų dalių juodą suknelę, juodus batelius ir perlų eilutę. Jos septynerių metų sūnus pasižiūrėjęs į ją kritiškai sušuko: "O, mama, ir vėl juoda suknelė! Kodėl tu negali užsidėti ką nors linksmesnio ?"

Diana pasižiūrėjo į save veidrody ir staiga pastebėjo, kad jos apranga buvo tikrai per daug "saugi". Savo juodos dviejų dalių suknelės ji neišsmetė, bet kiekvieną kartą ją vilkėdama, pagyvindavo suknelę arba marga skarele, arba ryškia sagtimi.

Juoda spalva veidui nieko neduoda, nebent ją dėvėtų labai jauna, sveika ir turinti natūralią gražią veido spalvą moteris. Kitaip — juoda spalva blyškina. Jau praėjo tie laikai kada juodai puošėsi močiutės ir pagyvenusios moterys. Juoda yra jaunų žmonių spalva. Jei ji dėvima vyresniųjų, ji turi būti atgaivinama balta arba pasteline spalva prie veido.

Visos naturalios spalvos — tamsiai mėlyna, pilka, balta, kreminė ar smėlinė — yra geros, bet jei jos dėvimos visą laiką, jos gali žiauriai įgristi. Bet kažkodėl jos dėvimos ir dėvimos, be atvangos, dėl to, kad jos "saugios". Kodėl gi geltona, ryški žalia, mėlyna,

oranžinė ar violetinė nėra "saugios"? Todėl, kad jas sunkiau prisitaikyti. Daugelis moterų mano, kad jos per ryškios, joms netiks ir prie jų reikia specialių priedų.

Pasirenkant ryškesnes spalvas reikia atsižvelgti į odos ir plaukų spalvą. Jei jūsų odos skalva ružavo atspalvio — nedėvėkite raudonos, ryškios ružavos, oranžinės. Tačiau mėlynos, žalios, vieletinės, rudos ir geltonos jums bus visos tinkamos. Jei jūsų oda tamsoka (olive), išblyškusi — žali, geltoni ir rudi atspalviai, turi būt vengiami. Jūsų spalvos — raudona, ružava, oranšinė ir tamsi violetinė.

Dažnai, visai nesąmoningai, moterys renkasi visada tas pačias ar joms giminingas spalvas. Tai jūs pastebėsite peržiūrėdamos savo rūbų spintas. Staiga jums išaiškės, kad jūsų pomėgiai linksta į mėlyną, violetinę, žalsvą ir pilką spalvą. Arba jei jūs mėgstate geltoną, savo spintoj surasit žalsvą — salotinę ir oranžinę spalvą. Dažnai tas spalvų pasirinkimas reprezentuoja jūsų charakterį. Dažniausiai jūs prisilaikot tam tikros spalvų schemos ir tai visai natūralu, nes tose spalvose jūs jaučiatės patogiai ir jūsų akiai jos malonios. Bet pabandykite kartais į tą schemą įnešti mažą kontrastą, kad išvengt monotonijos.

Atsiminkit, kad yra trys pagrindinės spalvos iš kurių sudarytos visos kitos — raudona, geltona ir mėlyna. Raudona maišoma su geltona duoda oranžinę, mėlyna su geltona — žalią ir mėlyna su raudona — violetinę. Visos pašalinės spalvos priklauso nuo to kiek kurios spalvos įmaišomos. Jei visos spalvos sudaromos iš trijų pagrindinių, reikia priimti faktą, kad jos visos dera tiktai gerai parinktame maišymo balanse.

Atsiminkit, kad anksčiau niekada nebuvo dėvimos žalios spalvos su mėlynom ar oranžinės su ružavom. Ta-

čiau dabar Pucci maišo jas visas ir dabar tas derinys akiai priimtinas. Pagalvokit tik. kaip žalia su mėlyna dera gamtoje, pavyzdžiui — mėlynas dangus ir žalia žolė.

Dažnai moterys spalvų nesugeba suderinti. Pavyzdžiui, save laikanti elegantiška ponia užsidėjo šiek tiek melsvo atspalvio raudoną eilutę, prie jos oranžiniai raudoną skrybėlę ir pomidorų spalvos pirštines. Viskas atrodo raudona, bet jos akis neatskyrė tonų skirtumo.

Spalvų derinimui labai pagelbėtų vaikiška vandeninių dažų paletė. Patepkit ant lapo popieriaus savo mėgiamos spalvos dėmę ir šalia jos mėginkit derinti giminingas spalvas. Taip pat naudinga pasiimti iš dažų krautuvės besisukančius spalvotus diskus, kurie dalinami kaip pavyzdžiai namų dekoravimo schemoms.

Tinkamas priedų parinkimas gali jūsų garderobą padvigubinti. Pavyzdžiui, jūs turit cinamono spalvos rudą suknelę, smėlinę eilutę, ryškiai žalią eilutę ir geltonai — oranžiniai languotą suknelę. Oranžinė ar geltona suknelė tiks prie visų jūsų rūbų. Ružava skarelė tiks prie trijų, tik ne prie languotos suknelės. Topazinė sagtis, auksinė grandinė ir geltonas lakinis diržas tiks su visais rūbais. Pora rudų batų su priderintu rankinuku taip pat tiks prie visko. Žinoma, tai tik pradžiai. Bet dar visą eilę spalvų galima būtų priderinti prie esamos schemos. Tai tik įrodo, kad spalvų derinimas įneša į jūsų aprangą naujumo, gyvumo ir kad, tvarkingai planuojant, tas malonumas nedaug kaštuoja.

Norėtųsi patiekti penkias baigiamas pastabas:

1) Nedėvėkite visą laiką vadinamų "saugių" spalvų. Įneškit į savo aprangą šiek tiek linksmumo.

2) Išmokite harmonizuoti spalvas su savo "kompleksija" ir plaukų spalva.

3) Patikrinkite laikas nuo laiko savo rūbus dėl spalvų derinių.

4) Pabandykite įvairių spalvų derinius, tepdamos ir maišydamos vandeninių dažų dėmes popieriuje.

5) Įveskite į savo aprangą keletą ryškių spalvų papuošalų.

"Moters" žurnalo rengiamame vajuje galite laimėti:

1. *ENCYCLOPEDIA LITUANICA* anglų kalba, 6 TOMAI

2. *DAIL. J. PAUKŠTIENĖS* paveikslą "ŠVENTADIENIS"

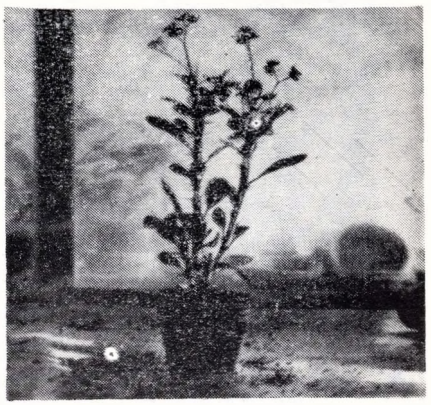
3. *DAILININKĖS A. ZUBIENĖS* paveikslą "GĖLĖS"

4. *10 LIETUVIŠKŲ KNYGŲ.*

Bilieto kaina — 50 ct. Šakneles su pinigais grąžinti iki š. m. rugsėjo mėnesio 30 dienos. Dėl papildomų bilietų kreiptis į administraciją. Pirkdami nors vieną bilietą Jūs materialiai pagelbėsite žurnalui.

"Moters" administracija

• Gėlės

Kristaus spyglys (Euphorbia milii), raudonais žiedais žydintis, mažais šviesiai žaliais lapeliais ir aštriomis ataugomis, kambarinis augalas. Mėgsta šviesą, saulę ir šilumą (šaltoje ir drėgnoje vietoje laikant pradeda kristi lapai). Pavasarį reikia persodinti ir patręšti. Laistyti su pertraukom, kad žemė galėtų išdžiūti.

LIETUVIŲ FOTO ARCHYVO 1971 M. FOTOGRAFIJOS KONKURSAS

Lietuvių Foto Archyvas skelbia 1971 m. nuotraukų ir skaidrių konkursą.

Premijos už geriausius kūrinius bus paskirstytos taip:

I-ji premija $100.00 už patį geriausią kūrinį: juoda-balta nuotrauką arba skaidrę. Mecenatas — Chicagos Savings & Loan Assn.

II-ji už spalvotą skaidrę $50.00 vertės Paskolos Lakštą (Savings Bond), skiria Midland Savings & Loan Assn.

III-ji premija už spalvotą skaidrę $25,00 vertės daiktų skiria Furniture Center, Inc. p. Lieponis.

II-ji premija už juoda-balta nuotrauką $50.00 vertės Paskolos Lakštą (Savings Bond) skiria Holsum Bakery, p. L. Kutchins.

III-ji premija už juoda-balta nuotrauką $25.00 vertės daiktų skiria Norman Burstein Furs.

Sekantys trys paminėtini kūriniai abiejose grupėse bus taip pat apdovanoti.

Skaidrių grupėje: Pirma — 20 gal. benzino iš Rockwell Standard Station. Antra — pietūs dviems, Sharko's Restorane. Trečia — butelis konjako iš Knights Inn.

Juoda-balta nuotraukų grupėje: Pirma — Kelionės žadintuvas dovanotas Evans Funeral Home. Antra — pietūs dviems Sharko's Restorane. Trečia — pietūs dviems, Diamond Head Restorane.

Konkurse gali dalyvauti visi lietuvių kilmės asmenys.

Platesnes informacijas ir konkurso taisykles galima gauti pas konkurso vedėją John G. Evans, Jr., 6845 S. Western Avenue, Chicago, Ill. 60636, Re 7-8600.

• Atsiųsta paminėti

"...SKAMBA IR AIDI DAINA..." leidykla "KRIVŪLĖ" Montrealyje pavadino savo naują ilgo grojimo Hi - Fi chorinės muzikos plokštelę. Iš 14 plokštelėj įrašytų dalykų (iš jų 11 lietuvių liaudies dainos), 13 atlieka Vilniaus Radijo ir Televizijos mišrus ir moterų chorai, o vieną Vilniaus vyrų choras "Varpas", pažįstamas iš plokštelės "Sodauto".

Vilniaus Radijo ir Televizijos choras yra vienintelis profesionalus vienetas (tik pernai rudenį įsisteigė antras Kaune) visoj Lietuvoj. "Krivūlė" džiaugiasi galėdama muzikos mylėtojams pristatyti šio choro plokštelę.

Plokštelėj įrašytos šios dainos: pirmoj pusėj: Kur Šešupė teka, Nemunas banguoja — L. Abariaus dainų pynė, Aš paėmiau už rankelės ir kraitvežių daina — J. Gaižausko, Aš ne uliot atėjau — J. Gruodžio, Žirgeliai pakinkyti — V. Klovos, Vyrai dainuoja — B. Budrevičiaus. Antroj pusėj: Oi žiba žiburėlis — J. Naujalio, Rūta žydėk — A. Bražinsko, Augau aš pas tėvelį — L. Abariaus, Žalioj lankoj obelynas — K. Kavecko, Tykus buvo vakarėlis — S. Šimkaus, Plaukia antelė ir Lėk gervė — E. Balsio, Arai — V. Kairiūkščio.

Plokštelės aplanko įvadas anglų kalboj kondensuotai supažindina su lietuvių liaudies dainos istorija ir duoda keletą gražių pasisakymų iš svetimtaučių leidinių. "Krivūlė" šituom siekia pristatyti liaudies dainą lietuviškai nekalbantiems.

Plokštelė RCA gamybos, viršelis A. Zubienės. "...Skamba Ir Aidi Daina..." gaunama pas platintojus arba užsisakoma paštu prisiunčiant $5.55 (kaip ir visos kitos "Krivūlės" plokštelės) šiuo adresu: "Krivūlė", 5260 10-th Ave., Montreal 405, Que., Canada.

Lietuvių Dienos — mėnesinis iliustruotas lietuvių-anglų kalbomis lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas; vyr. redaktorius — Bern. Brazdžionis; leidėjas — A. Skirius; adresas — 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, USA.; prenumerata metams — $8.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero S-ga; redaktorius - kun. S. Matulis M. I. C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.).

Pranešėjas — Lietuvių Žurnalistų S-gos centro valdybos neperiodinis biuletenis; red. — V. Alantas; admin. — V. Selenis; tiražas — 350; kaina — 1 dol.

Vilnius lietuvių dainose — surinko ir paruošė **Gražina Krivickienė-Gustaitytė;** išleido Lietuviškos knygos klubas, 4545 West 63rd Street, Chicago, Ill. 60629, U. S. A.; kaina 5 dol. Viršelis — M. Žymantienės.

Baltisches Schisksal — Joseph Ehret — Basel 1970; 39 pusl.; vokiečių kalba studija apie Estijos, Latvijos ir Lietuvos kultūrą ir istoriją.

Žymiosios Lietuvės Moterys — Martynas ir Valerija Anysai; istorinės apysakos apie lietuves moteris; iliustracijos — Jūratės Batūraitės; 283 pusl.; 7,50 dol.; leidėjai — Lietuvių Skautų S-gos Kanados rajonas.

Šv. Pranciškaus Varpelis — religinio patriotinio turinio žurnalas; leidžia pranciškonai; red. kun. V. Gidžiūnas, O.F.M.; viršelis dail. P. Jurkaus; kaina metams 3 doleriai; adresas: 680 Bushwick ave., Brooklyn, N.Y. 11221, U.S. A.

Lietuvių Gydytojų Biuletenis — Pasaulio ir Amerikos Lietuvių gydytojų sąjungos organas; garb. red. S. Biežis, M.D., ats. red. M. Budrienė, M. D.; prenumerata — 6 dol.; adresas: 2751 West 51 st. street, Chicago, Ill. 60632, U.S.A.

Lietuviai Kunigai 1966 — Jaunimo Metais — paruošė **Kęstutis Žemaitis;** viršelį — **A. P. Muliolis;** išleido — ASS Filisterių Skautų Sąjungos lėšomis — Jaunimo Žygio už Tikėjimo Laisvę Komitetas; adresas — JTL — 1911 Beverly Hills — Euclid, Ohio 44117, U.S.A.

Amerikos Lietuvių Balsas 1945 — 1970; išleido Amerikos Lietuvių Balso Radio Klubas; leidinį paruošė — Stasys Garliauskas; viršelį ir fotografijas — E. Vasiliauskas; 28 pusl. tiražas — 500 egz.

Giliai užjausdamos mūsų sesę Pranę Ąžuolienę, mirus jos mamytei Lietuvoje, Liet. Katalikių Moterų Kultūros Draugija New Yorke "Moters" žurnalui siunčia $5.00 auką.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Adomaitienė O., Rochester, N. Y., Balandienė P., Detroit, Mich., Beleškienė B., Chicago, Ill., Bieliauskaitė L., Chicago, Ill., Biliūnienė J., Centerville, Mass., Bublienė S., Detroit, Mich., Čipkienė S., Willowick, Ohio, Dabrikienė, B., Cleveland, Ohio, Danienė O., Omaha, Nebr., Dedinienė E. Brooklyn, N. Y., Gaižutienė J., Oakville, Conn., Garbauskienė K., Great Neck, N. Y., Gudaitienė E., Chicago, Ill., Gudelienė L., Hot Springs, Arc., Ingelevičienė R., Great Neck, N. Y., Jansonienė M., Boston Mass. Juršėnienė G., Chicago, Ill., Kačinskienė B., Bethesda, Md., Kalnina A., Gananoque, Ont., Kapočienė M., Dorchester, Mass., Lesevičiūtė B., Chicago, Ill., Liūdžiuvienė A., Los Angeles, Calif., Martinkienė P., Cicero, Ill., Meškauskienė K., Hamilton, Ont., Meškauskienė E., Sioux City, Iowa, Miškinienė A., Cleveland, Ohio, Monkevičienė B., Dorchester, Mass., Narbutienė V., Chicago, Ill., Neimanienė A., Cleveland, Ohio, Nemanienė M., Chicago, Ill., Paltarokienė S., Cicero, Ill., Pauliukonienė E., Worchester, Mass., Kun. Pragulbickas J., Elizabeth, N. J., Ribokienė E., Brockton, Mass., Saločkienė M., Rockford, Ill., Šimkuvienė M., Detroit, Mich., Skučienė M., Toronto Ont., Surkevičienė A., Philadelphia, Pa., Tarutienė B., Willowick, Ohio, Tonkūnienė O., Waterbury, Conn., Vasikauskienė S., Richmond Hill., N. Y.

ŽURNALUI AUKOJO

$50.00 — K. L. K. Moterų Draugija, London, Ont., Šiluvos Marijos parapijos Lėšų Telkimo Komitetas, London, Ont., K. L. K. Moterų Draugijos Prisikėlimo par. skyrius, Toronto, Ont., Šmigelskiai A. A., Toronto, Ont.

$35.00 — K. L. K. Moterų Draugija, Montreal, P. Quebec.

$30.00 — Lietuvių Moterų Federacijos Klubas, Waterbury, Conn., Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, Rio de Janeiro, Brasil.

$25.00 — K. L. K. Moterų Draugija, Delhi, Ont.

$10.00 — Aukštaitė M., Toronto, Ont., Cirtautienė S., Detroit, Mich., Galdikienė M., Brooklyn, N.Y., Paukštienė M., West Hill, Ont.,

$5.00 — Andrikytė M., Waterbury, Conn., Balčytienė M., Chicago, Ill., Bujokienė B., Winnipeg, Man., Didžiulienė K., Bogota, Colombia, Dulskienė A., Oak Park, Ill., Kun. Gidžiūnas V., Brooklyn, N. Y., Girdauskienė S., Chicago, Ill., Kaknevičienė J., Toronto, Ont., Koppienė L., Brooklyn, N. Y., Mackevičienė E., Euclid, Ohio, Modestavičienė F., Cleveland, Ohio, Milčienė A., Manchester, Conn., Nemanienė M., Chicago, Ill., Pazukaitė V., Weston, Ont., Kun. Pragulbickas J., Elizabeth, N. J., Šaulienė M., Paterson, N. J., Stepaitienė E., Toronto, Ont., Tarvydienė M., Hamilton, Ont., Vaišvilienė S., Chicago, Ill., Vydienė E., Bangor, Mass., Vyšniauskienė O., Chicago, Ill., Žičkuvienė, Chicago, Ill.

$3.00 — Balzarienė K., Chicago, Ill., Bieliauskaitė L., Chicago, Ill., Gurėnienė M., Hayward, Wisc., Mačernienė R., Chicago, Ill., Pliurienė F., Racine, Wisc., Šliterienė K., Waukegan, Ill., Švedienė M., Cannbera, Australia.

$2.00 — Genčiuvienė M., Toronto, Ont., Puterienė A., Toronto, Ont., Simonaitienė O., Cicero, Ill., Vitartaitė M., Toronto, Ont.

$1.00 — Antanaitienė E., Hamilton, Ont., Barčienė V., Warren, Mich., Budzinauskienė B., Waterbury, Conn., Diamantis S., Princeton, Wisc., Dragašienė A., Toronto, Ont., Gečienė M., Toronto, Ont., Jurienė S., Chicago, Ill., Kalvaitienė S., Santa Ana, Calif., Kanapkienė O., Toronto, Ont., Kaskuvienė M., Montreal, Que., Kardelienė E., Montreal, Que., Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Kežinaitienė A., Hamilton, Ont., Kizlauskienė O., Cicero, Ill., Kulbokienė V., Boston, Mass., Kutkienė R., Weston, Ont., Leverienė V., Toronto, Ont., Liačienė S., Toronto, Ont., Majauskienė E., Chicago, Ill., Mikeliunienė M., Michigan City, Ind., Miniotienė S., Toronto, Ont., Misevičienė V., Toronto, Ont., Petrauskienė B., Philadelphia, Pa., Prunskytė A., Chicago, Ill., Raminienė J., Oakville, Ont., Šetikienė A., St. Catharines, Ont., Stančienė G., Mount Vernon, N. Y., Urbonienė F., Brampton, Ont., Vaidotienė E., Toronto, Ont., Vilimienė A., Toronto, Ont.